

יהדיו
ארגון נוער

ירחון פעילות חודשי
ארגון הנוער 'יהדיו'

נושא החודש:

בטיחות

ונספחים לימי בין המצרים

חוברת הדרכה

תמוז - אב תשפ"א | מותאם לגילאי יסודי

ירחון פעילות חודש סיון

נושא החודש:

בטיחות

ונספחים לימי בין המצרים

מותאם לגילאי יסודי

יחדיו
ארגון נוער

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ל: office.yachdav@gmail.com

מזכ"ל התעוה: אילן קוסמן

ניהול תוכן: ישראל שילה

כתיבה: ראובן מילצקי

עריכה: מרדכי רוזנברג

גרפיקה: שלומית כהן - סטודיו דינמי
dinami20.studio@gmail.com

© כל הזכויות שמורות לארגון הנוער 'יחדיו'

ירחון פעילות 'יחדיו' חודשי תמוז-אב תשפ"א | נושא: בטיחות

נושא החודש:

בחודשים הקרובים נלמד על נושא מרכזי וחשוב בחיינו - **הבטיחות**.

נבין כיצד כל נושא הבטיחות מושתת על תכנון ומחשבה קדימה, ובעיקר לקיחת אחריות. נלמד על הגישה הברורה של תורתנו הקדושה לבטיחות חיי האדם, ונחשוב כיצד נתמודד עם לחץ חברתי נגד שמירת בטיחות. נקנה לעצמינו הרגלים חדשים, נבחין כי כל מעשה שלנו פועל דוגמה אצל אחרים - לטוב ולמוטב. ועיקר העיקרים: נדע להיות בעלי תושיה כשצריך לפעול!

רקע לנושא:

כיהודים האמונים על הציווי 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', עלינו לבחון לעומק את נושא הבטיחות בחיים שלנו.

אנשים נותנים את כל מאודם כדי לזכות לעוד כמה שנות חיים! ואנחנו קיבלנו את המתנה המופלאה הזו חינם, אנו נהנים ממנה כל יום, לא עוזבים אותה לרגע, ולא נדרשים לשלם בעבורה כסף...

הבה נתבונן ונלמד על המתנה המופלאה הזו שקיבלנו מהקב"ה - החיים שלנו!

מטרת הנושא:

חניכי יחדיו, המחונכים על ברכי האחריות, וההתנהגות כבני תורה, הם הראשונים הצריכים לדעת ולהפנים את עקרונות שמירת הגוף והנפש.

נשנן ונזכור את שלושת המטרות שלנו:

לחוות חיי תורה מתוך שמחה ואושר, לקחת אחריות על עצמינו, ועל העתיד שלנו, לשאוף להצליח ולנצל את הפוטנציאל שלנו.

מבצע החודש תחזוקת הסניף

נכריז על מבצע מיוחד במינו, בו מי שיציע רעיון יצירתי ויעיל לחיזוק בטיחות הסניף, יזכה בפרס. אפשר להתמקד בסילוק סכנות משטח הסניף, בשינוי הרגלי בטיחות של חניכי הסניף, שינון כללי בטיחות, מודעות נאות המזכירות כללי בטיחות וכדומה. הרעיון המוצלח והמושקע ביותר, יזכה את החניך בפרס גדול.

תוכן עניינים

- 5 | **מערך 1** | חידודון: סוף מעשה - במחשבה תחילה
- 15 | **מערך 2** | חמירא סכנתא מאיסורא
- 27 | **מערך 3** | אחד מול כולם
- 43 | **מערך 4** | המנהיגים הצעירים
- 51 | **מערך 5** | קדושת החיים
- 59 | **מערך 6** | כלל גדול בבטיחות: אם אין אני לי - מי לי?
- 86 | **מערך 7** | סיור שטח: ממחשבה - למעשה!
- 71 | **מערך 8** | י"ז בתמוז: במקום שנאת חינם - אהבת חינם!
- 79 | **מערך 9** | תשעה באב: איך נתאבל על החורבן באמת מתוך הלב?

חידוּרֵנוּ **סוף מעשה** **במחשבה תחילה**

תחום הבטיחות נסוב כולו סביב עיקרון, עליו אנו לומדים רבות
בתנועה שלנו:

לחשוב קדימה!

מי שחושב קדימה, מבין את הסכנות הצפויות לנו כתוצאה
מהתנהגותנו, ומשכיל להבין כיצד אפשר למנוע עכשיו, את מה
שעלול להתרחש אחר כך. רק מי שחושב לפני כל פעולה - מה
יהיו תוצאותיה, יודע לתכנן את צעדיו שיהיו בטוחים ונטולי סיכון.

קדימה, יחדיוניקים! תראו לנו איך אתם יודעים לחשוב!

נספר את הסיפור האחכים המופיע כאן, בשילוב ההפעלה אחריו, ההפעלה נמיה בהשראת הסיפור. בהצלחה.

עים לב

חיה 1

סיפור | אבנים גדולות

מרצה זקן הוזמן לבית הספר למנהל ציבורי באוניברסיטת "ייל" היוקרתית בארה"ב, לשאת הרצאה בנושא "תכנון זמן יעיל", בפני קבוצה של 15 מנהלים בכירים בחברות הגדולות ביותר בארה"ב.

הבית המרצה בפני קבוצת האליטה הזו, וזיהה את עיניהם המתנשאות כלפיו, כאומרים 'מה יכול זקן כזה ללמד אותנו - צעירים מצליחים ומשגשגים'.

הוא לא נבהל, והכריז: "אנו עומדים לערוך ניסוי".

מתחת לשולחן שהפריד בינו לבין מאזיניו, שלף המרצה מיכל זכוכית גדול, והניחו בעדינות לפניו. לאחר מכן שלף מתחת לשולחן כתריסר אבנים, כל אחת בגודל של כדור טניס, והניחן בעדינות, אחת אחת, בתוך המיכל.

כאשר התמלא המיכל לגמרי עד שפתו, הרים המרצה את מבטו באיטיות ושאל: "האם המיכל מלא? לא ניתן למלא אותו עוד?"

כולם השיבו במבט משועמם: "אכן".

המרצה המתין מספר שניות, שוב התכופף, והוציא מתחת לשולחן כלי מלא אבני חצץ. בקפדנות שפך את החצץ מעל האבנים, וניער מעט את המיכל. אבני החצץ הסתנוו בין האבנים הגדולות, עד שירדו לתחתית המיכל...

הרים המרצה הזקן את מבטו, ושאל את הקהל המובך: "האם עתה המיכל מלא?"

עתה החלו מאזיניו המבריקים להבין את כוונתו. הם התעוררו, והבינו שהוא הצליח 'לסדר' אותם. אחד מהם השיב: "קודם טעינו, אבל עכשיו המיכל כבר באמת מלא".

"בואו נראה!" חייך המרצה הזקן. הוא חזר והתכופף, והפעם הוציא מתחת

לשולחן סיר מלא בחול. בתשומת לב שפך את החול אל תוך המיכל. החול מילא את החלל בין האבנים הגדולות ובין החצץ. פעם נוספת שאל המרצה את תלמידיו: "האם המיכל מלא?"

הפעם הם היססו. מי יודע מה עוד הוא זומם... מצד שני, זהו! המיכל מלא לגמרי!

המנהלים מלאי הביטחון העצמי, מצאו עצמם כוססים עפרונות במתח, וחוששים לענות תשובה...

או אז, נטל המרצה את כד המים שעמד על השולחן, ושפך אותם על גבי החול. המים לחלו בקלות פנימה, הרטיבו את החול, ומילאו את המיכל עד לשפתו. המרצה הזקן הרים את מבטו אל הקהל ושאל: "איזו אמת גדולה יכולים אנו ללמוד מניסוי זה?"

מניסוינו כמנהל עמוס מטלות, השיב אחד הנועזים והזריזים שבין המאזינים: "אנו למדים שככל שנראה לנו שהיומן שלנו גדוש ומלא התחייבויות, אם באמת מתאמצים תמיד ניתן להוסיף עוד משימות ומטלות".

"אתה צודק", הסכים המרצה, "אבל יש עוד משהו".

האם תצליחו להבין מה רוצה מהם המרצה הזקן? למה הוא מתכוון?

תשובה

הבה נמשיך את הסיפור...

המרצה חיכה שכולם יהיו בשקט, ואז הסביר:

"האמת הגדולה שמוכיח לנו הניסוי היא זו: אם לא מכניסים למיכל קודם כל את האבנים הגדולות, לעולם לא נוכל להכניס אותן אחר כך. אם החצץ, או החול, או המים היו ממלאים את המיכל, לאבנים הגדולות לא היה מקום. אנו מוכרחים להכניס קודם כל את האבנים הגדולות, ואז להוסיף את החצץ, ורק לאחר מכן לשפוך את החול, ודוקא בסוף את המים".

דממה עמוקה השתררה באולם, כאשר כל אחד מנסה לתפוס את מלוא המשמעות של דברי המרצה.

הזקן התבונן בשומעיו ואמר: "מהן האבנים הגדולות בחייכם? בריאותכם? המשפחה? ידידיכם? הגשמת חלומותיכם? לעשות מה שאתם באמת אוהבים? להילחם למען מטרה נעלה? להינפש? לקחת זמן לעצמכם? למכור משהו?

מה שחייבים לזכור הוא, שחשוב ביותר להכניס קודם כל את האבנים הגדולות בחיינו, כי אם לא נעשה זאת, אנו עלולים לפספס את החיים. אם ניתן עדיפות לדברים הקטנים (החצץ, החול) יתמלאו החיים בדברים הקטנים, ולא יישאר די מהזמן היקר שלנו כדי להשיג את הדברים החשובים באמת בחיים.

זה נכון בראש ובראשונה, לנושא הבטיחות. אנו יוצאים מהבית, עמוסי מטלות ותזכורות, ללכת לשם, לעבור דרך ההוא, לקפוץ בחזור לעוד מקום, להתקשר לחבר, לענות ל... רגע! איפה תכנון הבטיחות? איפה האבנים הגדולות - החיים שלנו עצמם!

בכל תכנון טיול, פעילות, הליכה ועוד - ניקח בחשבון את האבנים הגדולות של בטיחות החיים שלנו וחיי הסובבים שלנו. אם נחשוב קדימה, נדע לנטרל סיכונים. סוף מעשה - במחשבה תחילה.

! תובנה

אדם חכם, הוא אדם אחראי שיודע לתכנן את צעדיו קדימה, לבדוק מבעוד מועד היכן טמון סיכון, ולהתרחק ממנו. כשהא רואה את האבנים הגדולות, הוא חושב: מה עוד יוכל להיכנס לכאן? כשהוא רואה את החצץ, הוא חושב קדימה על החול, ועל המים.

האם אתם מכירים מישהו שנפגע בתאונה? יש לכם קרוב משפחה שהפך לנכה בתאונת דרכים? או חלילה, נהרג? שתפו אותנו!

נתבונן יחד: מה קדם לתאונה? מה גרם לפגיעה? במרבית המקרים, קדמה לתאונה בחירה אנושית. אדם קיבל החלטה לנסוע בצורה מהירה מדי, או בנתיב הפוך, וכתוצאה מכך גרם לתאונה. רוכב אופניים חשמליים החליט להיכנס לצומת בלי להאט ולבדוק, ופגע בהולך רגל תמים. הולכי רגל פזיזים החליטו להתפרץ לכביש בריצה, גרמו למכונית לסטות הצידה בחדות ולהתנגש בעמוד.

סבל רב נגרם לבני אדם, בעקבות בחירה שגויה. אם היו אנשים מחשבים מראש את התוצאות, היו נמנעות תוצאות קשות.

לעיתים, אנו מזלזלים בכללי הבטיחות בדרכים, ולא חושבים קדימה - מה עלול

לקרות כתוצאה מהזלזול. דוגמא טובה לכך, היא חגורת הבטיחות. לפעמים רואים נוסעים, שלא משתמשים בחגורה מצילת החיים. האם הם רוצים חלילה להיפגע קשות בתאונה? ודאי שלא! הם פשוט לא חשבו קדימה.

חידה 2

הבה נקרא יחד משנה במסכת אבות (פרק ב משנה ט):

”אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו: צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם?”

כלומר, רבי יוחנן אומר לתלמידיו, שראוי לאדם לדבוק במידה אחת מרכזית ויסודית ולהיות שלם בה, ובכך יקל עליו להמשיך ביתר שאת להתקדם בעבודת השם ולהיות שלם בכל מידותיו. מהי אותה מידה?

”רבי אליעזר אומר: עין טובה. רבי יהושע אומר: חבר טוב. רבי יוסי אומר: שכן טוב. רבי שמעון אומר: הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר: לב טוב.”

נשאלת השאלה, מילא עין טובה, חבר טוב, או לב טוב אפשר להבין מדוע זה מרכזי ויסודי, ויקרב אותו לעבודת ה' ולשאר המידות הטובות. אבל הרואה את הנולד? מה יש בזה? מה הקשר למידות טובות ולעבודת השם?

תשובה

רבי שמעון בעצם אומר כאן יסוד נפלא לכל החיים:

מי שיתרגל בכל מעשיו לבחון תחילה את התוצאות העומדות לנבוע מן המעשה, ולנהוג בהתאם לכך, לא יבוא לעולם לידי תקלה.

זה נכון לגבי בטיחות, כמו שזה נכון לגבי המידות שלנו. **מי שנוזה, לא יבוא לידי אסון, ולא יבוא לידי חטא.** מתוך שיחשוב שכר עברה כנגד הפסדה.

מי שמנהל את חייו על פי תכנון, מצליח להתקדם. כך נוהגים באחריות!

בלשון זו השיבו גם זקני ישראל לאלכסנדר מוקדון, (ילקוט שמעוני בראשית רמז ד) אשר שאל אותם מיהו ”חכם”, והם השיבו לו במשפט שהפך מפורסם: ”איזהו חכם - הרואה את הנולד.”

סיפור | איך הובס נפוליאון?

אחד המצביאים הדגולים בהיסטוריה האנושית, שהפך לסמל בלתי נשכח, הוא נפוליאון בונפרטה. עד עצם היום הזה משתמשים צבאות העולם בשיטות לחימה שפיתח נפוליאון, וחוקים שחוקק בצרפת מתקיימים גם היום ברחבי אירופה.

נפוליאון היה שליט צרפת, ויצא למסע כיבושים מזהיר ברחבי אירופה. עיר אחר עיר, מדינה אחר מדינה, נפלו לידי נפוליאון וצבאו. ניצחונות מזהירים הפכו אותו למצביא בלתי מנוצח, שכל העולם רועד מפניו.

עד הקרב הרוסי.

נפוליאון דהר בראש צבא אדיר אל רוסיה הענקית והחזקה. הוא כבש מחוזות רבים בקלות, והגיע אל מוסקבה. העיר נכבשה לפניו, והרוסים נמלטו פנימה אל תוככי המדינה. מיום ליום מצא עצמו נפוליאון עמוק יותר בתוך רוסיה, מרוחק יותר ויותר מבסיסי הצבא באירופה.

ואז הגיע החורף. קור רוסי עז הלך והתחזק מיום ליום. גשמים עזים התחלפו בשלג מקפיא, ואט אט מצאו עצמם חייליו של נפוליאון קופאים מקור, ללא בגדים מתאימים, ללא הכשרה ללחימה בשלג וללא אספקה סדירה.

הדרכים כוסו בשכבות גבוהות של שלג ולא היה ניתן להעביר בהן מזון ונשק. הרוסים הורגלו להצטייד מראש עם בוא החורף, וידעו כיצד ניתן לנוע בשלג. אך הצרפתים, לא ידעו את נפשם. הם החלו להפסיד בקרבות, ואט אט נסוגו אחורה.

מובס ומושפל חזר נפוליאון לארצו. מאות אלפי חיילים מצאו את מותם בקור הנורא, והמצביא הדגול הורד מגדולתו.

! תובנה

שימו לב! מה גרם להפסד הגדול? חוסר התכנון קדימה! אם היו נפוליאון ואנשיו מנסים לחשוב "מה עלול להתרחש ברוסיה? מי עלול להפגיע אותנו?" הם היו מצילים עצמם מהתבוסה הגדולה.

בכל שלב בחיים, מחשבה קדימה - מי ואיך עלולים להפגיע אותנו - מסוגלת להציל את חיינו.

כעת נזמין שלושה חניכים לספר על אירוע של "כמעט תאונה", או תאונה אמנם, שחוו בחייהם.

ניתן לספר גם על החלוקה עצמית עם האופניים, פנצ'ר בגלגל שאילע לעצור בשוליים הכביש וזרם סכנה, או כל מקרה אחר בו התרחש מקרה מסוכן בדרכים. כל אחד יכול למצוא מקרה כזה!

ננתח יחד כל מקרה: איך מחשבה מוקדמת, וזכפיית פני העתיד, היו יכולים לשנות את התאונה ולמנוע את הסכנה? ברוב המקרים, אחד מהשתאשי הדרך היה יכול למנוע את הסכנה, אם היה חושב קדימה ומתכנן את פעולותיו.

חידה 3

כולנו מכירים את מאמר חז"ל "איזהו חכם הרואה את הנולד", הקורא לנו להתבונן בתוצאות העומדות להתרחש בעתיד ממעשינו. איפה במאמר זה רומזים לנו חז"ל להתבונן גם בעבר, במה שכבר התרחש?

תשובה

חז"ל לא נקטו בלשונם 'הרואה את שיוולד', שזוהי לשון חד-משמעית עתידית, אלא אמרו 'הרואה את הנולד' - המילה 'נולד' יכולה להתפרש גם בלשון עבר. הסביר ה"חתם סופר" זצ"ל, כי חז"ל מלמדים אותנו שהאפשרות היחידה לצפות את שיתרחש בעתיד, היא רק באמצעות התבוננות בעבר. איזהו חכם שיכול לראות את שיוולד בעתיד? זה שרואה את שכבר נולד ומתבונן במה שארע.

אם נתבונן במה שאירע, נלמד מהניסיון שלנו ושל אחרים, נוכל לצפות את העתיד בצורה טובה יותר, ולהזהר מסכנות. לדוגמא, אם אתמול החלקתי עם האופניים בירידה הסיבובית, אוכל ללמוד מכך להאט לפני ירידות סיבוביות, ולהיות מרוכז יותר ברכיבה.

וכבר אמר החכם: "מה ההבדל בין חכם לטיפש?"

"חכם - לומד מנעויות של אחרים, טיפש - אפילו מנעויות שלו אינו לומד!"

הפעלה | אבנים גדולות

משפט פתיחה:

הניסוי שהומחש באוניברסיטת י"ל, יוכל ללמד גם אותנו, האמונים על 'סוף מעשה במחשבה תחילה' - הרבה.

הסבר כללי:

הניסוי יוכיח לנו שניתן להכניס לתוך אגרטל כמות חומרים מרובה, יותר מכפי שנראה במבט שטחי.

חומרים נדרשים:

- אגרטל שקוף בגודל בינוני. אפשר גם קערה שקופה.
- אבנים בגודל $10 * 10$ ס"מ בערך, בכמות הממלאה את האגרטל.
- אבני חצץ באותה כמות.
- חול ים יבש (ניתן לבקש קצת מאתר הבניה הסמוך...).
- בקבוק ליטר מים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. את האגרטל והאבנים הגדולות יניח המדריך על השולחן, ויבקש מאחד החניכים להכניס את האבנים ולהניחן בעדינות, אחת אחת, בתוך האגרטל.
2. כאשר מתמלא האגרטל לגמרי, ולא ניתן להוסיף עוד אבן אחת - נעצור ונשאל את החניכים: "האם האגרטל מלא?"
3. כעת המדריך יוציא מתחת לשולחן את אבני החצץ, ובקפדנות ישפוך את החצץ מעל האבנים, וינער מעט את האגרטל, עד שאבני החצץ יסתננו בין האבנים הגדולות וירדו לתחתית האגרטל.
4. כעת המדריך ישאל שוב: "האם עכשיו האגרטל מלא?"
5. כעת המדריך יוציא מתחת לשולחן את הכלי המלא בחול. ובתשומת לב ישפוך את החול אל תוך האגרטל. עד שהחול ימלא את החלל בין האבנים הגדולות ובין החצץ.

6. כעת ישאל המדריך פעם נוספת: "האם האגרטל מלא?"
7. או אז, ייטול המדריך את בקבוק המים מתחת לשולחן, וישפוך אותם על גבי החול. המים יחלחלו בקלות פנימה, ירטיבו את החול, וימלאו את האגרטל עד לשפתו.
8. כעת הסתיים הניסוי, המדריך ינצל את המומנטום וישאל: "איזו אָמֶת גדולה יכולים אנו ללמוד מניסוי זה?"
9. במערך שולבו שני מסרים העולים מהניסוי: **א** - להכניס מראש את האבנים הגדולות, ורק לאחר מכן את החצץ. אם נקדים את החצץ, לא יהיה מקום לאבנים הגדולות. כך גם בחיים, לתכנן קודם כל את הדברים החשובים - הבטיחות. **ב** - מחשבה קדימה, כשאנו רואים כלי מלא באבנים גדולות, נחשוב קדימה "מה עוד יכול להיכנס לכאן?" - כך נאמץ חשיבה צופה פני עתיד, לסכנות שעלולות להתרחש כתוצאה ממעשינו.

הערות:

- א. אם האגרטל מזכוכית, נדרשת זהירות גדולה למנוע שבר ופציעה, חלילה.
- ב. ניתן להחליף את האבנים, בצעצועי לגו, חרוזים, קליקס וכדומה.

חמירא סכנתא מאיסורא

יש נטייה אנושית לזלזל בכללי שמירת החיים, ולהביט על הנוהרים והמקפידים בלעג מסויים. אך ככל שנתבונן בערכם של החיים, נעריך את גודל המתנה היקרה שניתנה לכל אחד מאיתנו, ונעמיק בצוויי התורה בנושא הזהירות, נבין כי חשיבה בטיחותית היא דבר ראוי לכל אדם עם ראש על הכתפיים, ואין דבר חכם יותר ממנה!

נושא הבטיחות הוא מרכזי וחשוב מאין כמוהו.

הבה נלמד עד כמה!

שאלה לדיון

1. מה יותר חשוב, לא לעבור עבירה, או לא להסתכן?
2. אם מישהו היה מציע לכם כל סכום שבעולם בתמורה לחיים שלכם, כמה הייתם נותנים?
3. איפה מצינו בתורה ובהלכה חומרה מיוחדת דווקא בנושא הבטיחות?

תשובה

כמה שווים חיים?

אנשים נותנים את כל מאודם כדי לזכות לעוד כמה שנות חיים! ואנחנו קיבלנו את המתנה המופלאה הזו חינם, אנו נהנים ממנה כל יום, לא עוזבים אותה לרגע, ולא נדרשים לשלם בעבורה כסף...

הגוף שלנו משוכלל יותר מכל מפעל מודרני בעולם. כל חלקיק קטן בגוף, עשוי בתחום מדהים, פועל באופן מפליא ללא הרף, בלי לדרוש משכורות לעובדים וללא שביתות...

אדם שלא מעריך את המתנה הזו, משול למי שזורק מהגג מיליוני דולרים במזומן. הקב"ה העניק לנו את מתנת החיים המופלאה, וציווה אותנו לשמור על המתנה הזו מכל משמר. "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם!"

עוד אמרה תורה (דברים ד ט, טו): "הִשָּׁמֶר לָךְ וְשָׁמֹר נִפְשְׁךָ מְאֹד", ולמדו מכך חכמים דיני זהירות יתירה על חיי האדם (רמב"ם רוצח יא ד). עוד דרשו חז"ל (מסכת תענית כב ע"ב) על הפסוק (בראשית ב ז): "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" - נשמה שנתתי בך הַחַיָּה.

יהודי אינו רשאי לפגוע בעצמו ולסכן את חייו. החיים ניתנו לנו מידי הקב"ה, וזלזול במתנה היקרה הזו הוא חטא חמור. עד כדי כך שקבעו חז"ל כי **חמירא סכנתא מאיסורא**, וחובת ההרחקה מסכנה, חזקה אף יותר מחובת ההרחקה משאר דברי עברה. וקבעה התורה "וחי בהם" - חיי האדם דוחים את קיום המצוות (חוץ מג' חמורות), והקב"ה רוצה שנישאר בחיים, גם אם זה יאלץ אותנו להפסיד מצוות אחרות או לעבור חלילה עבירה!

יהודי מאמין מכיר בערכה הרב של מתנת חייו, שומר עליה מכל משמר ומנצל אותה.

”ונשמרתם מאוד לנפשותיכם”, מהדהדות המילים מהתורה, ומורות לנו דרך - שמרו על חייכם! הם מתנת שמים!

הבה נתבונן ונלמד על המתנה המופלאה הזו - החיים שלנו:

כל לגימה של קולה, קפה או מים, היא התחלה של תהליך ארוך המתרחש בתוך הגוף שלנו: הנוזלים עוברים בתוך גופנו תהליך בקרה וסינון, החלקים הטובים הופכים לדם, והחלקים הגרועים או שאינם נצרכים, יוצאים החוצה בשירותים. ומי אחראי על המערכת המופלאה הזו? הכליות! הן מקבלות אספקת דם סדירה, מסננות אותו מכל החלקים המיותרים או המזיקים, ומחזירות אותו לגוף צלול ונקי.

כשבע מאות חולי כליה בארץ ממתינים בתור ארוך ומייגע לזכות לתרומת כליה שתציל את חייהם. כליותיהם של חולים אלו קרסו, והנוזלים שבגופם אינם זוכים לסינון הטבעי שמעניקות לנו הכליות שלנו. מכונת ה'דיאליזה' ממלאת בינתיים את תפקיד הכליה, אך החיבור למכונה כרוך בסבל מתמשך. החולים נאלצים לשתות פחות מכוס שתיה אחת ביום, כדי למנוע מעצמם סבל וסיכון מיותר.

בשונה מאיברים אחרים, כגון לב או ריאה, אותם לא ניתן לתרום ולהישאר בחיים, אדם מסוגל לתרום כליה ולהמשיך לחיות כרגיל. איך? הקב"ה ברא בגוף שלנו שתי כליות, בעוד הגוף זקוק באופן שוטף רק לאחת מהן (אז למה 2? הרב קנייבסקי מסביר שאחת כדי להתקיים, השניה כדי לתרום!). החולים מוכנים לשלם מיליונים עבור תורם כליה, אך החוק אינו מאפשר רכישת כליה בכסף, כדי למנוע מצב שאנשים במצוקה כלכלית יתחילו לסחור באיברי גופם.

מה עושים החולים? ממתינים בציפיה שאדם יבוא מיוזמתו ויתרום כליה בחינם, בהתנדבות. בארץ, מספר תורמי הכליה המתנדבים גדול במיוחד. ישראל מובילה במספר תורמי הכליה, יותר מכל מדינה אחרת בעולם! וזאת בעקבות פעילותה הענפה של עמותת 'מתנת חיים' המעודדת את תרומת הכליה. חולים רבים זוכים להיגאל מייסוריהם ולקבל תרומת כליה מתורם מתנדב. הם זוכים בחייהם מחדש.

כך גם לגבי **תרומת מח עצם**: מחלת הלוקמיה מביאה לעיתים חולים קשים אל שערי מוות, ורק תרומת מח עצם - חומר המצוי בתוך הדם של כל אחד ואחד מאיתנו, יכולה להציל את חייהם. הקושי הגדול הוא למצוא התאמה מושלמת בין החולה, לבין תורם מתאים. במקרים רבים פותחת משפחת החולה בקמפיין רחב הפונה למיליוני אזרחים בתחינה: לכו להיבדק האם אתם מתאימים לתרום! החולה ומשפחתו עמלים מבוקר עד ליל כדי לאתר תורם מתאים, ולהציל את חיי החולה, באמצעות החדרת

מח העצם המצוי בדם התורם, אל תוך גופו של החולה.

הכליה, ומח העצם, הם **דוגמאות** בודדות לחלקים חיוניים בגוף שלנו. העיניים, הלב, הריאות, המוח ועוד שלל איברים בגוף ממלאים כל אחד תפקיד מיוחד בניהול הגוף המדהים שלנו. כל אחד מהם שווה מיליונים! ולנו יש בתוך הגוף את האיברים המופלאים האלו, בריאים וחיים.

קיבלנו מתנות בשווי מיליונים - הבה נשמור עליהן!

התורה הקדושה מלמדת אותנו להעריך ערך רב את מתנת החיים, ולהשתדל לשמור עליה ככל שביכולתנו. הלכות רבות הנוגעות לשמירת הבריאות והרחקת סכנה, מופיעות בגמרא, ברמב"ם ובשלחן ערוך, והן מראות לנו את החשיבות המכריעה של לקיחת אחריות על בטיחות ובריאות.

לפנינו מקבץ דוגמאות בהלכה על חשיבות הבטיחות והבריאות:

א. עשיית מעקה

מצות עשה מן התורה לבנות מעקה מסביב לגג או למרפסת או למדרגות שמשתמשים בהם, שמא יפלו בני אדם, שנאמר (דברים כב ח): "כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מֵעֵקֶה לְגִגְּךָ, וְלֹא תִשֵּׂים דָּמַיִם בְּבֵיתְךָ, כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ". כל המניח את גגו בלא מעקה, ביטל מצות עשה, שנאמר: "וְעָשִׂיתָ מֵעֵקֶה לְגִגְּךָ", ועבר על מצות לא תעשה, שנאמר: "וְלֹא תִשֵּׂים דָּמַיִם בְּבֵיתְךָ". (חושן משפט סימן תכז ס"ו)

ב. כיסוי בור

כאשר יש בור פתוח, חייבים לכסותו או לבנות מעקה סביבו, באופן שלא יהיה חשוף שיפלו לתוכו, שנאמר: "וְלֹא תִשֵּׂים דָּמַיִם בְּבֵיתְךָ", למדנו שעל האדם להרחיק מרשותו את כל הדברים המסוכנים, כדי שלא יגרמו נזק או אסון כלשהוא (חושן משפט תכז ז).

ג. סולם רעוע

אסור להשהות סולם רעוע בתוך ביתו, מפני הסכנה. (מסכת כתובות מא ב).

ד. להסיר מכשול

כתב הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרקים יא יב): "כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו, ולהיזהר בדבר יפה יפה, שנאמר: 'הֲשָׁמֵר לְךָ וְשָׁמֵר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד'. ואם לא הסיר, והניח המכשול המביא לידי סכנה, ביטל מצות עשה".

ה. שמירת הבריאות

עוד כתב שם הרמב"ם: "על כן, לא ישתה מים מגולים, שמא שתה מהם נחש וכיוצא בו מזוחלי עפר והטיל בו ארס, וישתה וימות. [ואמנם בזמנינו שאין מצויים נחשים במקומות ישוב, מן הדין מותר לשתות משקים מגולים. אך יש נוהרים שלא לשתותם גם בזמנינו]."

ולא יתן מעות לתוך פיו שמא יש עליהם זיעה, שכל זיעת האדם סם המוות היא חוץ מזיעת הפנים.

וכן לא יתן מאכל או משקה תחת המיטה שישן עליה, מפני שרוח רעה שורה עליהם". (ראה שלחן ערוך יורה דעה קטז א, ובפתחי תשובה).

ו. דגים עם בשר

אסור לאכול דגים עם בשר או עוף, מחשש סכנה לצרעת. והאוכל דגים ורוצה לאכול אחריהם בשר, ישטוף פיו וידיו במים, ויטעם משהו, ואחר כך יאכל בשר. ולבני ספרד יש להקפיד גם שלא לאכול דגים עם חלב או גבינה מחשש סכנה. אך מבני אשכנז יש מקילים במאכלי חלב עם דגים (סימן קטז סעיפים ב, ג. בית יוסף סימן פז).

ז. מאכל מזיק

אב שביקש מבנו שיתן לו מאכל או משקה המזיק לו, לא יתן לו, כי אף שיש לאב הנאה רגעית באכילתו, מכל מקום אין ההנאה שווה בנוק הגוף. ואם נותן לאביו, הרי שמפסידו יותר ממה שחושב להרוויחו ולעשות את רצונו, ואינו מקיים בזה מצות כיבוד אב כלל ועיקר. וכל שכן אם המאכל עלול להביאו לידי סכנה (ערוך השולחן יו"ד ר"מ סעיף מא, ועוד).

מקבץ סיפורים | גְּהִירְתֵּנוּ הַמִּוִּפְלֵגִת שֶׁל אִמֵּנוּ הַזֵּרֵי קְרִיאָה לְזֵיטָה אֵלֵינוּ מִשְׁמֵרֵנוּ

מעדותו של הרב הופנה, רב בית החולים 'מעייני הישועה', הובא בגיליון 'נשיח בחוקיך' פרשת אחרי מות קדושים תש"פ:

1.

עלתה על שולחני שאלה בעניין טיפול רפואי לחולה בסכנה, ותכננתי להציגה בפני רבינו, ובדיוק פגשתי אותו ברחוב, ניגשתי ושאלתי. תגובתו היתה: "על

שאלות מסוג זה לא עונים ברחוב, לזה צריך יישוב הדעת מיוחד, לכן תבוא לביתי". יש לציין שהשאלה היתה די פשוטה, ובוודאי שידע להשיב עליה גם ברחוב. אך הבנתי אז שרצה להדגיש לי שהשאלות בענייני "פיקוח נפש" הן מהחמורות.

2.

דעת רבינו הייתה שבבית חולים לא צריכים לעשות 'עירוב' פרטי. אך היו כאלו שהפצירו שבכל זאת נעשה. באתי לרבינו, והוא סירב בכל תוקף. הוא הסביר את טעמו - לכאורה מה אכפת לו לסייע ביד הרוצים להחמיר? אך הוא חשש, שאם יחמירו בדבר אף שמעיקר הדין הוא מותר, זה יגרום שבמקומות אחרים שלא יעשו זאת - יהיו כאלו שיימנעו מלטלטל גם במקום הצורך, ויגיעו חלילה לידי סכנה.

3.

היתה קבוצת אברכים, שהפריע להם שבשעות של החלפת משמרות בעיצומה של שבת קודשינו, יש תנועה ערה בכניסה לבני ברק, עם בואם של הצוות הרפואי, מי ברכבם הפרטי ומי בהסעות. הם באו לרבינו להתלונן, וטענו שאף שיש צורך רפואי בכך וזה 'פיקוח נפש', מכל מקום זה מפר את אוירת השבת. "איני מבין אתכם בכלל..." אמר להם רבינו, וכמעט וסלקם מביתו... "הרי התנועה אותה אתם רואים היא תנועה של הצלת נפשות, של סיוע לחולים ועזרה דחופה! מה מפריע לכם בזה?!"

LC BY-SA 4.0

5.

מעשה באחד שבנו היה מאושפז בבית החולים לשבת וקיבל אינפוזיה, וכאשר נגמרו הנוזלים באינפוזיה התחיל המכשיר לצפצף כדי להודיע זאת להורים [- במקרה זה היה הטיפול בענין מוטל על המשפחה], ולא היה שם גוי לומר לו להפסיק את הצפצוף.

אמר רבינו, שהוא בעצמו [האבא] היה יכול לכבות את הצפצוף בשבת, אף שלכאורה אין זה פיקוח נפש? מפני שיש בביה"ח חולים שיש בהם סכנה, וכשמתרגלים לשמוע צפצופים שאינם חשובים, זה עלול להרגיל את האחיות ואנשי הצוות הרפואי להתעלם מצפצופים, ולא לגשת לחולים הזקוקים לטיפול דחוף.

ועוד, שהרי ידיהם של הצוות הרפואי עמוסות בעבודה והצפצופים המיותרים

מפריעים להם, ויש להשתדל במידת האפשר למעט להעמיס ולהעסיק אותם בדברים שאינם מוכרחים לעשות, וק"ו שיש להסיר אף בשבת את המפריעים לעבודתם, כדי שיהיו פנויים לעסוק ביישוב הדעת בפיקוח נפשות.

6.

לפני כעשרים שנה היה מרן הרב נסים קרליץ זצ"ל מאושפז בטיפול נמרץ, לאחר שלקה ונותר בליבו. הוא נזקק למעקב כל שעתיים, בדיקות דם ומדדים רפואיים. בערב שבת סמוך לכניסת השבת, ראה נכדו שזמן הבדיקות יוצא כרבע שעה אחרי השקיעה, לכן שאל את רבינו האם י"לך ויבקש מהצוות הרפואי שייעשו את הבדיקות לפני השקיעה, כדי למנוע חילול שבת.

אך רבינו סירב והסביר: "באותה מידה שיש להזהר בהלכות שבת, יש להזהר בפיקוח נפש. והרי הסדר שלהם חשוב מאוד עקב היותם מטפלים בחולים שיש בהם סכנה, ואני חושב שאם תבקש מהם לשנות את הסדר, זה יבלבל אותם. לכן אל תגיד לצוות הרפואי מאומה" (מנכדו הר"ר הלל קרליץ). כשיצא באותה עת מבית החולים, אמר לנכדו: "השתדלתי מאד שילמדו לא להקל בפיקוח נפש" (מרבי מנחם קרליץ).

7.

מעשה באחד מתושבי 'רמת אהרן' שגילה בליל שבת שהניח בערב שבת את הפלטה על גבי הכיריים של הגז, ונשארה שם להבה דולקת, והלך לחפש גוי כדי שיכבה אותה. כשסיפר זאת אחר כך לרבינו, אמר לו רבינו: "צריך היית לכבות בעצמך, ולא לבזבז זמן לקרוא לגוי, והרי יש כאן חשש סכנה".

8.

עובדא הוה שבת אחת שהמערכת לחימום המים בבית החולים 'מעייני הישועה' התקלקלה. מיד הזעיקו טכנאי יהודי לתקן את התקלה (כי לא היה גוי), ובא הר"ר בצלאל ברוקהימר שליט"א (עוזרו של רב ביה"ח שנעדר באותה שבת מביתו) לשאול, האם צריך להודיע בכל המחלקות שהשימוש באותה שבת במים החמים מותר רק לחולים שיש בהם סכנה, ולא לחולים שאין בהם סכנה [שהרי מעשה שבת שנעשה לחולה שיש בו סכנה אסור בהנאה לחולה שאין בו סכנה, משנ"ב שיח יב].

אמר לו רבינו - לא להודיע כלום לאף אחד, כי ייתכן שיהיו חולים שבאמת יש בהם סכנה, אך הם יכנסו לספיקות שמא אינם כלולים בהגדרה של חולה שיש בו סכנה, וימנעו מרחיצה הנצרכת.

הפעלה | יועצי בטיחות

משפט פתיחה:

היום נבדוק את מידת האחריות שלנו לסביבה בטוחה, ולבטיחותנו באופן אישי, ועד כמה אנו נחושים לשנות זאת לטובה.

הסבר כללי:

לפנינו 20 כרטיסים, בכל כרטיס יש סיטואציה המתרחשת בחיים שלנו בנושא הבטיחות, שלנו או של אחרים. בנוסף, יש לנו טבלה עם ארבע סוגי תגובות (או כותרות גזרות, במקרה שאין לנו אפשרות להדפיס את הטבלה בגדול). אנו נדון כיצד היינו מגיבים בכל סיטואציה, ונניח את כרטיס הסיטואציה תחת התגובה שנבחרה.

מהלך הפעילות בשלבים:

1. מושיבים את החניכים במעגל מסביב ללוח הטבלה - או לכותרות הטבלה הגזרות ומונחות אחת ליד השניה - ומחלקים ביניהם בשווה את כרטיסי הסיטואציות.
2. כל משתתף מקריא בתורו סיטואציה שקיבל, ומניח אותה תחת הכותרת שהוא בוחר.
3. מביטים יחד על הטבלה שנוצרה ומנסים לברר עם החניכים:
 - האם כולם מסכימים עם הבחירות שנעשו?
 - האם יש דברים שהייתם רוצים לשנות?
 - איך אנו יכולים לשנות אותם?
 - מה משותף לשימת הלב לכל המקרים? [עירנות, זהירות, הרגל בטיחות].
4. כעת נשאל את החניכים מהו לדעתם התחום בו כדאי להשקיע כדי להתחיל - במשהו, להפוך את העולם לעולם בטיחותי יותר? נמקו מדוע?
5. נרשום על דף את הרעיונות שכולם הציעו. המדריך יבחר את הרעיון הטוב ביותר מבין כולם אותו יתחיל כל הסניף לבצע.
6. החניך שרעיונו נבחר - יקבל פרס [לשיקולכם].

כדי להגיע לתשובות טובות, מקדו את החניכים לשאול את עצמם את השאלות הבאות:

שאל

- במה הייתי רוצה לעשות שינוי?
- מי ייהנה מהשינוי?
- איזה יכולות ותכונות יש לי בכדי לחולל את השינוי בו בחרתי?
- במי אני יכול להיעזר, בכדי להצליח לחולל את השינוי?
- לאילו משאבים אני נדרש בכדי לחולל את השינוי?
- מה יכולים להיות הקשיים שלי בדרך לשינוי?
- כשיתחולל השינוי, כשאצליח... מה ארגיש?

רשימת הסיטואציות:

- בטויל המשפחתי ראיתי אנשים נכנסים לחוף לא מוכרז.
- תחנת האוטובוס עמוסה אנשים החוסמים את המעבר על המדרכה.
- אשפה התפזרה בשביל הכניסה לבניין המגורים.
- איש מבוגר מחפש מקום ישיבה באוטובוס.
- דוחק וצפיפות חריגים באירוע הגדול בראשות גדולי ישראל.
- אדם זר נטפל אלי כשישבתי על ספסל ברחוב צדדי, וניסה לפתוח איתי בשיחה.
- חבר של חבר שלי מעשן בחשאי.
- הים עם דגל לבן, אך יש גלים גבוהים, והמציל מנמנם בסוכתו.
- ילד קטן הלך לאיבוד, הוא בוכה ברחוב.
- אני שומע קול בכי מאחת הכיתות בהפסקה.
- הפראנצ'עס [טריבונות] בבית כנסת ממול הבית שלי, נראים לא יציבים.
- בטויל השנתי, חבר שלי מחפש ייצורים מסוכנים מתחת סלעים.
- עבודות בניה בכביש, הרמזור בצומת לא פעיל, ואין פקח תנועה.
- הקראוון של הבית כנסת, רעוע ומט ליפול.
- המקלט של הבניין מאוכלס בחפצים ולא מוכן למקרה של אזעקת טילים.
- ילד בן 6 עובר כביש לבד, ויש לפניו עוד כביש שהוא מתכנן לחצות.
- מול החיידר שלנו אין גדר בין הכביש למדרכה.
- פועלים משפצים בניין שנמצא מעל שביל הולכי רגל, טיח ואבנים נופלים למטה.
- רכבים נוסעים מהר בשכונה שלנו ולא עוצרים במעבר חצייה.
- בטויל בכיתה, אף ילד לא שם משחת שיזוף נגד שמש, חבר אחד רצה לשים אבל הוא מתבייש.

<p>מול החיידר שלנו אין גדר בין הכביש למדרכה.</p>	<p>פועלים משפצים בניין שנמצא מעל שביל הולכי רגל, טיח ואבנים נופלים מטה.</p>	<p>רכבים נוסעים מהר בשכונה שלנו ולא עוצרים במעבר חצייה.</p>	<p>בטיול המשפחתי ראיתי אנשים נכנסים לחוף לא מוכרז.</p>	<p>בטיול בכיתה, אף ילד לא שם משחת שיזוף גוד שמש, חבר אחד רצה לשים אך מתנייש.</p>
<p>בטיול השנתי, חבר שלי מחפש ייצורים מסוכנים מתחת סלעים.</p>	<p>עבודות בניה בכביש, הרמזור בצומת לא פועל, ואין פקח תנועה.</p>	<p>הקראוון של הבית כנסת, רעוע ומט ליפול.</p>	<p>המקלט של הבניין מאוכלס בחפצים ולא מוכן למקרה של אזעקת טילים.</p>	<p>ילד בן 6 עובר כביש לבר, ויש לפניו עוד כביש שהוא מתכנן לחצות.</p>
<p>חבר של חבר שלי מעשן בחשאי.</p>	<p>הים עם דגל לבן, אך יש גלים גבוהים, והמציל מנמנם בסוכות.</p>	<p>ילד קטן הלך לאיבוד, הוא בוכה ברחוב.</p>	<p>אני שומע קול בכי מאחת הכיתות בהפסקה.</p>	<p>הפראנצ'עס [טריבונות] בבית כנסת ממול הבית שלי, נראים לא יציבים.</p>
<p>תחנת האוטובוס עמוסה אנשים החוסמים את המעבר על המדרכה.</p>	<p>אשפה התפורה בשביל הכניסה לבנין המגורים.</p>	<p>איש מבוגר מחפש מקום ישיבה באוטובוס.</p>	<p>דוחק וציפיות חריגים באירוע הגדול בראשות גדולי ישראל.</p>	<p>אדם זר נטפל אלי כשישבתי על ספסל ברחוב צדדי, וניסה לפתוח איתי בשיחה.</p>

כותרות הטבלה לגזירה, לשימוש במקום הטבלה
(אם אין אפשרות להדפיס את הטבלה בגדול)

**אני לא רואה, לא שומע
ולא אכפת לי**

**אני שם לב,
אבל לא אכפת לי**

אכפת לי

**אכפת לי
ואני פועל בהתאם**

אחד מול כולם

"הרוב קובעעעע! הרוב קובעעעע!"

גם אצלכם בכיתה מדקלמים את הסיסמה הזו? בכיתות רבות, הרוב קובע במה ישחקו, מי יחליט על כללי המשחק, היכן תיערך המסיבה וכדומה. כל החלטה מתקבלת על פי הרוב. הגיוני, לא?

השאלה היא, האם יש למיעוט זכות להשמיע את דעתו? האם אני יכול לקום ולהגיד לכל הכיתה שאני חושב אחרת, ולדעתי הם משחקים את המשחק בצורה שגויה ולא מהנה?

או שאולי צריך לשתוק, לקבל את הכרעת הרוב בראש מורכן!

מה אתם אומרים? ומה הקשר בין זה לבטיחות?

בואו נצלול אל מערך גדוש סיפורים ומשלים מרתקים במיוחד, המבטאים את זכותו וחובתו של היחיד לעמוד בגאון מול כל העולם!

שאלה לדיון

האם גם אתם מכירים, ילדים יקרים, את התירוץ: "כולם עושים ככה! מה רוצים דווקא ממני?"

דוגמאות:

"כולם" - מעשנים בפורים, למה רק אני לא יעשן?
או: "כולם" נכנסים לים גם כשאין מציל. למה רק אני לא?
וכן: "כולם" הולכים לאירוע הארצי גם כשיש דוחס מסכן חיים. כנראה שזה לא באמת מסוכן...
יש גם: "כולם" חוצים כביש באדום, דווקא אני אהיה ה'חונן' ואעמוד כמו 'גולם'?

השאלה שלנו היום היא: האם טענת ה"כולם" באמת נכונה?

לכאורה, כן! מה, אני צריך להיות שונה מכולם? להיות הכי צדיק בסביבה? למה מה שכולם עושים לא טוב ונכון גם עבורי?

מה אתם אומרים?

תשובה

דעו לכם ילדים יקרים, כי אבי העם שלנו, אברהם אבינו - היהודי הראשון בעולם, היה אחד שממש לא הלך אחרי 'כולם'. להיפך! הוא התעקש על האמת שלו, ובזכות כך זכה להעמיד מצאצאיו עם חשוב ונצח.

רוצים לשמוע סיפור לדוגמה מחייו של אברהם אבינו?

בבקשה: (עפ"י ילקוט מעם לועז, בראשית רבה לח, כח)

אנחנו יוצאים למסע בזמן, 3800 שנים אחורה.

בעולם כולו מאמינים בני האדם בכוחם של האלילים, משקיעים את כוחם ומרצם בעבודה זרה, עורכים טקסים שונים ומשונים ומקריבים קרבנות לאלוהי עץ ואבן - פסלים שהם יצרו בידיהם, ועתה מאמינים כי הפסלים הם אלו ששולטים בעולם כולו. נשמע מטופש? חסר הגיון? אפילו מצחיק? אז זהו, חשוב להבין שכאשר 'כל העולם' מאמין בדברים כאלו, זה נראה רציני מאוד. אף אחד לא מעז להטיל ספק באלילים, פן ייחשב למשוגע, מה, אתה הולך נגד 'כולם'?

אבל את אברהם העברי זה לא עניין. הוא הגיע מזמן למסקנה שהאלילים לא שווים יותר מהעץ ממנו הם עשויים, וכי אין כל טעם לעבוד אותם. הוא אף השכיל להעמיק במחשבתו ולקלוט שהעולם הזה לא קיים סתם כך, וכי יש לו מתכנן שיצר אותו ומנהל אותו, המתכנן הזה הוא 'אלוקים'. אברהם החל להפיץ את אמונת האלוקים בעולם ולהסביר לכולם שיפסיקו לעבוד את האלילים, ויתחילו להתפלל לאלוקים שבשמים.

יום אחד הוזמן אברהם לארמונו של המלך נמרוד. תבינו, נמרוד לא היה סתם מלך! נמרוד חינך את אזרחי המדינה שלו להאמין כי הוא בעצמו האלוהים, הוא ברא את העולם כולו והוא שולט בכל! וכולם האמינו...

עתה פנה נמרוד לאברהם בכעס גדול, ובפנים יורקות בוז אמר לו: "שמעתי עליך שאתה מאמין בקל אחד בורא שמים וארץ".

"אכן כן!" השיב אברהם ללא היסוס. "אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו הוא יחיד ואין שני לו, והוא לבדו אלקים, היה, הווה ויהיה".

"גם אני אלוהים", השיב נמרוד, "אני בראתי את השמש, הירח והכוכבים, וידוע אני מחשבות בני אדם".

"פששש..." אמר לו אברהם. "אם כן, נראה אותך גורם לשמש לזרוח במערב ולשקוע במזרח, וגם... תגלה לי בבקשה מה אני חושב בזה הרגע".

נמרוד שתק, הוא היה המום, לכוז דבר הוא לא ציפה.

אמר לו אברהם: "לא אלוה אתה, אלא ילוד אישה וסופך למות, כדאי לך לחזור בתשובה ולעבוד את ה' יתברך בורא שמים וארץ".

"למה ללכת נגד הזרם?", התעקש נמרוד, וניסה לכפוף את אברהם לעבוד עבודה זרה כלשהי ולהפסיק לשנות את העולם. הוא הציע לאברהם: "כולם עובדים לאש, אולי גם אתה תעבוד לאש?"

אמר לו אברהם: "למה לעבוד לאש, והרי המים חזקים יותר כי ביכולתם לכבות את האש, אם כבר עדיף לעבוד למים".

"בסדר", המשיך נמרוד, "אז תעבוד למים!".

"למה לעבוד למים?!" טען אברהם, "והרי המים מגיעים מהעננים, אם כבר עדיף לעבוד את העננים".

"בסדר", הפציר נמרוד, "אז תעבוד לעננים".

"למה לעבוד לעננים?!" הפריך אברהם, "והרי הרוח בכוחה להזיז ולפזר את העננים,

אם כבר, עדיף לעבוד לרוח".
"בסדר", ניסה נמרוד, "אז תעבוד לרוח".
"למה לעבוד לרוח?! לגלג אברהם, "והרי העץ יכול לעמוד איתן כנגד הרוח. אם כבר, כדאי לעבוד לעץ החזק".
"בסדר", התחנן נמרוד, "אז תעבוד לעץ".
"לעבוד לעץ?! תמה אברהם, "והרי האש שורפת ומכלה את העץ".
נמרוד לא יכל להמשיך לשאול.
הרי אברהם כבר הסביר שאין טעם לעבוד לאש כי המים מכבים אותה... אם עכשיו ימשיך לשאול על האש והמים וכו' וכו', הויכוח הזה יחזור על עצמו ולא יגמר לעולם... במקום זה אמר נמרוד: "אין לי כח לוויכוחים, אני אומר לך שהאש היא הכח החזק, אתה אומר שיש לך אלקים יותר חזק? אין בעיה! אזרוק אותך לאש, והאלקים שלך, שלטענתך יותר חזק מהאש, יוציא אותך משם".
ואכן --- נמרוד זרק את אברהם לכבשן האש!
ומה קרה לאברהם? הוא לא נשרף!!!
אלוקים האמיתי עשה לו נס והאש החזקה לא הזיקה לו! כך התפרסם אברהם בעולם, ויכל להמשיך להפיץ את אמונת האמת ביתר שאת וביתר עוז.
אברהם אבינו היה אחד נגד כולם. אנו, צאצאיו ממשיכי דרכו, נלך עם האמת שלנו, גם אם זה לעתים נגד 'כולם'. נשמור על בטיחות וניקח אחריות, גם אם זה לא מקובל. מהר מאוד נגלה - שפתאום כולם אחרינו, מעריכים אותנו והולכים בעקבותינו.

סיפור | הרוב האזויין

בנוסף לגדלותו בתורה, נודע רבי יונתן אייבשיץ - מגדולי ישראל לפני שלוש מאות שנה - כאיש חכם ומשכיל. הוא היה מוערך מאוד גם בקרב חכמי הנוצרים, אשר הזמינוהו שוב ושוב לפגישות מדיניות בארמונות השלטון ונהנו להקשיב לעצותיו המחכימות.

פעם אחת נקרא רבי יונתן אל המלך, והתבקש להקשיב לשאלתו של הכומר הנוצרי הגאוותן שעמד ליד המלך והשמיע את טענתו המתחכמת: "כתוב

בתורת ישראל 'אחרי רבים להטות', הלא כן?"

"אכן, כך כתוב", אישר רבי יונתן. "פירוש הפסוק הוא, שכאשר יש מחלוקת בפירוש דיני התורה, ההלכה נקבעת כדעת הרוב. יחיד ורבים, הלכה כרבים".

"ובכן, היודע כבודו מה מספר הנוצרים בעולם מול היהודים?" שאל הכומר בהתנשאות. "אנו הנוצרים יתרים על מספר היהודים עשרת מונים! אם כן, עליכם לקבל את דעתנו - דעת הרוב, ולהמיר את דתכם אל דת הנצרות!"

רבי יונתן התבונן במלך, והבחין כי הוא מתרשם מאוד מטענתו האווילית של הכומר. רבי יונתן החל להריח צרות מתרגשות ובאות... ואכן -

"יש לך שבוע ימים", פסק המלך. "אם תצליח להדוף את טענתו של הכומר, מה טוב. ולא, תיאלצו כולכם להמיר את דתכם, או להיות מגורשים ממדינתו בחוסר כלי!"

רבי יונתן יצא מארמון המלוכה כשתפילה נרגשת בפיו. הוא החל לאמץ את מוחו במחשבה כיצד יוכל להוכיח קבל עם ועדה כי הכומר דובר שטויות, ולא משנה כמה אנשים יאמינו בנצרות, היא עדיין לא הופכת להיות אמת. לפתע אורו עיניו, הקב"ה שתל רעיון מופלא במוחו!

רבי יונתן לא המתין שבוע ימים. ביום ראשון בשבוע, כשהמלך, הכומר והמוני הנוצרים התאספו בבית תיפלתם, נעמד רבי יונתן במרכזה של ככר העיר הסמוכה, הביט כלפי השמים והשמיע קולות התפעלות. כשיצא המלך מהתיפלה וראה את רבי יונתן מרותק אל השמים, הרים גם הוא את מבטו, אולם לא הבחין בשום דבר חריג. השמש זרחה במרכז הרקיע, עננים שגרתיים נעו באיטיות, ובעלי כנף אחדים התעופפו מצד אל צד.

"במה אתה מביט, רבי יונתן?" השתומם המלך.

"אוהו, הרי עתה זו שעה מיוחדת מאוד!" זרחו פניו של רבי יונתן. "פתח השמים גלוי היום, וניתן להבחין בשירת המלאכים המדהימה! הנה שם מצד שמאל רואה אני את המלאך רפאל פורט בכינוו, לצידו המלאך אוריאל מנגן בעוגב, והנה שם המלאך גבריאל מחלל בחליל! ומקהלת אלפי המלאכים מלווים את הנגינה בקולות מופלאים... הוי, איזה דבר מופלא! הבט לשם, אדוני המלך!"

"המלך אימץ את עיניו, חיפש את 'פתח השמים', והתקשה למצוא. מאחור כבר התקבצו כל חברי הפמליא המלכותית, והמלך חשש שהם יצליחו לראות את הפלא ורק הוא לא יראה כלום! כדי לחלץ עצמו מהמבוכה, מיהר המלך לקרוא בקול: "אכן מדהים! איזה מחזה! אלו קולות!"

הכומר יצא גם הוא, והצטרף לראות במה מביטים המלך והרב. כמובן שגם הוא 'הצליח' - כאילו - להבחין במחזה אשר לדברי רבי יונתן והמלך ניתן לראותו בבירור, והשמיע קולות התפעלות. הוא אף התנדב להסביר לאנשי הפמליא כי זוהי הזדמנות נדירה להביט במעשה שמים, אך מי שבידו עוונות רבים אין בכוחו לחזות בפלא... עד מהרה התמלאה הכיכר אלפי אנשים המביטים בהתפעלות לשמים, מתארים בצבעים עזים את המחזה נורא ההוד של נגינת המלאכים ה'נגלה' לעיניהם. **כל אחד חשב בסתר ליבו, כי רק הוא לא מצליח כנראה לראות את מה שכולם רואים**, ומי יודה לעין כל בחסרונו ובחטאי?

כשהתמלאה הככר עד אפס מקום, ביקש רבי יונתן לפנות עם המלך והכומר אל גבעה סמוכה. הם עלו אליה, רואים את המוני האדם מלמעלה, ורבי יונתן שאל: אדוני המלך, האם באמת הבחנת בשירת המלאכים בשמים?"

"אה, תראה, מה זאת אומרת", נבך המלך, "לא ממש".

"גם אני לא!" הפתיע רבי יונתן. "את הכל המצאתי, אדוני המלך. גם הכומר לא הבחין בכך, וכך גם אלפי בני האדם המשמיעים ברגעים אלו ממש קולות התפעלות, אף אחד מהם אינו מבחין בכלום! ובכל זאת, כולם טוענים כי הם ממש רואים את המלאכים. האם נאמר כי דעת הרוב קובעת, ואכן ניתן להביט כעת בשירת המלאכים, כפי שטוענים אלפי האנשים כאן בכיכר?"

רבי יונתן סיים את דבריו הנוקבים והסתלק. המלך כבר הבין את הלקח לבד: בדיה ושטות אינה הופכת לאמת כאשר היא נישאת בפי ההמונים, וכך דת הנצרות לא תהפוך לדברי אמת רק משום שהמוני אנשים שוכנעו להאמין בה ללא כל בדל ראיה. המלך מיהר לנווף בכומר על שהטריד את רבי יונתן בקושיות סרק, והגזירה שריחפה מעל ראשי היהודים בוטלה.

תובנה !

אז מה למדנו מהסיפור?

אנשים רבים עושים דברים מטופשים ומסוכנים רק בגלל ש'כולם' עושים כך! אנחנו רוצים להיות אדם טוב באמת, על כן נדרש מאיתנו לפעול בצורה הנכונה, להתנהג טוב באמת, ולא משנה מה כולם עושים! לפעמים, כולם פשוט נגררים אחר אוירה רעה שקיימת בכיתה, ואנחנו צריכים לעצור ולא להיגרר אחריהם! רק טיפס הולך תמיד אחרי כולם, במקום לפעול לפי הנכון והטוב.

אז מה עושים?

חניכים יקרים! יש לכם פתרון למצב הזה? רעיון איך להפסיק להיגרר אחרי כולם?
נציע כמה טיפים:

1. **דמיון מודרך:** נדמיין מה יקרה כשחלילה יתרחש אסון, מי שהלך עם 'כולם' ייפגע, ומי שנהג בבטיחות ירוויח. זה יתן לנו כוח!
2. **קמפיין הסברה:** ההגנה הטובה ביותר, היא ההתקפה. במקום לשמוע דברי זלזול מהחברים ולנסות להתגונן בפניהם, נתקיף אותם בנועם: אתם באמת לא יודעים כמה אנשים נהרגו בשנה האחרונה בתאונות? תגידו, ממש מתחשק לכם לסיים עם רגל שבורה? או - אל תשכחו לקרוא לי לדחוף אתכם בכסא הגלגלים...
3. **עוצמה פנימית:** נזכיר לעצמינו, שחברים זה דבר חשוב, אבל החיים עצמם חשובים עוד יותר. נאמר בגאווה, לעצמינו ולסובבים: כן! אני לא מסתכן! אני חושב קדימה!
4. **ומה אתם מציעים?**

חיך (:

לפני שנים רבות, בארץ רחוקה, יצאו אב ובנו בדרכם מן הכפר אל העיר. הם רתמו את החמור שברשותם אל המסע, האב רכב על גבי החמור, ובנו צעד לצידו.
לפתע חלפו על פניהם עוברי דרך. "ראו את האב האטום", אמרו, "כיצד הוא רוכב לו בנוחות על החמור, ואילו בנו המסכן מזיע לצידו ורגליו כואבות".
האב שמע אותם, ירד מיד מעל גבי החמור, והזמין את בנו לרכב במקומו. המשיכו כך בדרכם, ולפתע שמעו קולות דיבור מאחוריהם.
"ראיתם את הבן המחוצף?!" שחו זה לזה הולכי דרכים. "מתענג לו ברכיבה, כשאביו משתרך ברגליו!"
שמע הבן, ומיד פינה מקום לאביו, שיישב לצידו על החמור. כך רכבו שניהם, התקרבו אל העיר, ואז פנו אליהם שני אנשים: "אינכם מרחמים על החמור המסכן? תראו איך הוא כמעט כורע תחת העומס! למה אתם מתעללים בו?"

ירדו השנים מעל גבי החמור, הרכיבוהו על כתפיהם, ונכנסו עמו לעיר. כשהגיעו לשוק, קול צחוק גדול קידם אותם. המוני אנשי השוק לגלגו על שני הטיפשים, הנושאים על כתפיהם חמור, במקום לרכב עליו וליהנות ממנו.

המסקנה: מי שכל הזמן ינהל את החיים שלו לפי מה שאחרים אומרים, יוכל להיות מקסימום... חמור...

כרטיסי מצבים לגזירה להפעלה - נגד הזרם (עמוד 41)

קובי מכיתה ז' צעד לתלמוד תורה, כהרגלו מדי יום. מבט חפוז בשעונו הבהיר לו כי בעוד דקה אחת מתחיל השיעור. קובי החיש את צעדיו והתקרב אל מעבר החציה הסמוך לתלמוד תורה. הוא הבחין באוטובוס מתקרב, ואחריו שיירת מכוניות. קובי זיזו את צעדיו, ירד לכביש כשהאוטובוס כבר היה קרוב, וחצה בריצה קלה. ברגע ששתי רגליו ניצבו על שפת המדרכה, הוא נדהם לגלות כי מישוהו עומד מולו ומביט בו במבט חמור סבר. היה זה לא אחר מאשר... מנהל התלמוד תורה!

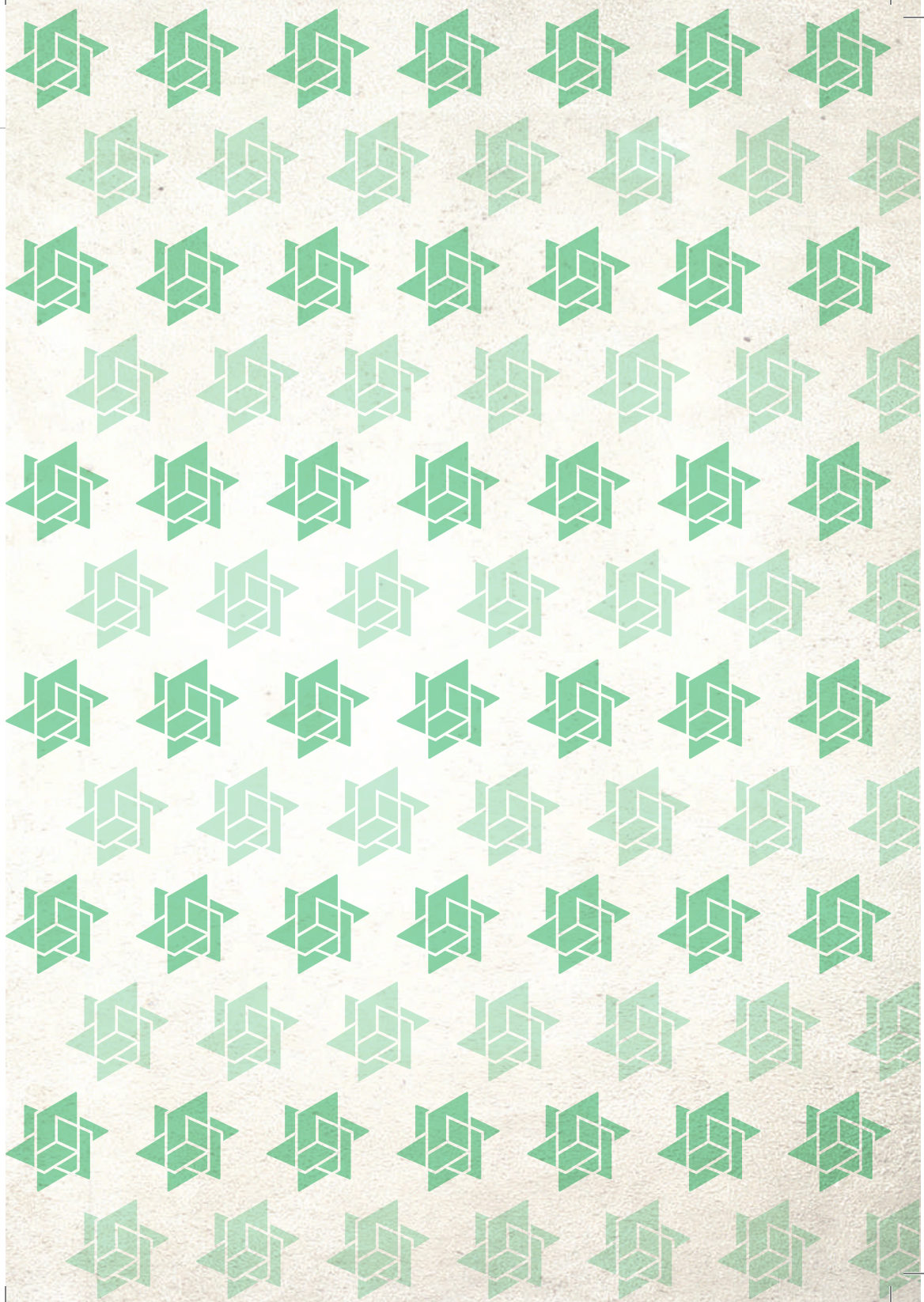
"קובי, מעשה מסוכן עשית עכשיו", טען המנהל. "אתה רואה שם את הילדה הקטנה? תאר לעצמך שהיא היתה לוקחת ממך דוגמא, מנסה לחצות גם היא, אבל לא היתה מצליחה לעבור מצד לצד בזריזות מרשימה כמוך. האוטובוס לא היה מספיק חלילה לבלום, והיה נגרם חלילה אסון. להבא, תיזהר קובי!"

קובי מתחבט בשאלה: האם אכן היה זה צעד חסר אחריות? הרי הילדה לא חצתה אחריו, היא ראתה שאני ממהה, ובודאי הבינה שנער שרץ מהר אינו דוגמא לילדה קטנה שצריכה לעבור בדיוק לפי הכללים. אז מה, עדיף שאאחר? מה המנהל רוצה ממני?

האם קובי נהג בחוסר אחריות, או נהג כהוגן?

איציק מנגב את הזיעה ממצחו, וממשיך לסחוב את הספה הגדולה לבדו. בשעת ערב הוא מצא אותה, מונחת אחר כבוד ליד מיכלי האשפה, ממתינה לפינוי הקרוב. איציק זיהה מיד את הפוטנציאל של הספה - משומשת במצב טוב, שתשדרג משמעותית את ה'מחנה' שלו ושל חבריו. בשעה כזו לא יספיקו החברים לבוא לעזור, חשש איציק, ולכן גרר את הספה לבדו במאמץ גדול. אך משהגיע סמוך לחורשה, התייאש. הוא לא יצליח לעלות את העליה התלולה עם הספה, לבד. השאיר איציק את הספה על המדרכה הצרה, ורץ לקרוא לחבריו.

האם איציק נהג בבטיחות, או שהוא יצר סיכון בטיחות?

נתנאל מצא דרך להגביר את מהירות האופניים. הוא מנפח את הצמיגים יתר על המידה, ממש דוחס לתוכם עוד ועוד אויר מהמשאבה, אחר כך הוא עובר עליהם עם מטלית ספוגה בשמן מכונות, וכך הם קלילות יותר, משייטות על פני המדרכה, ונוסעות במהירות אדירה.

"אין שום חוק שאוסר את זה", טוען נתנאל. "אני בטוח שזה לא בטיחותי", מתווכח שימי חברו.

מי צודק, נתנאל או שימי?

חבריו של שלומי בן ה-15 מתכוננים בהתרגשות לאטרקציה הגדולה. יהודה, המנהיג שבחבורה, השיג בדרך לא דרך מישהו שמסכים לאפשר להם לרכב בעצמם על טרקטורוני שטח עוצמתיים, למרות שאין להם רישיון נהיגה.

החברים נלהבים, ומאיצים בשלומי להצטרף אליהם. "אל תהיה טמבל, שלומי! זו הזדמנות שלא תחזור!" משכנע יהודה. "אתה חייב להצטרף! תראה איזה כיף יהיה!"

שלומי כוסס ציפורניים בעצבנות. מצד אחד, בן דוד שלו שבר שתי רגליים בטיול מהסוג הזה, הוא יודע בדיוק כמה זה מסוכן ללא רישיון, ביטוח והדרכה מקצועית. מצד שני, כל החברים יוצאים! מה, הוא יצא הטמבל היחיד?

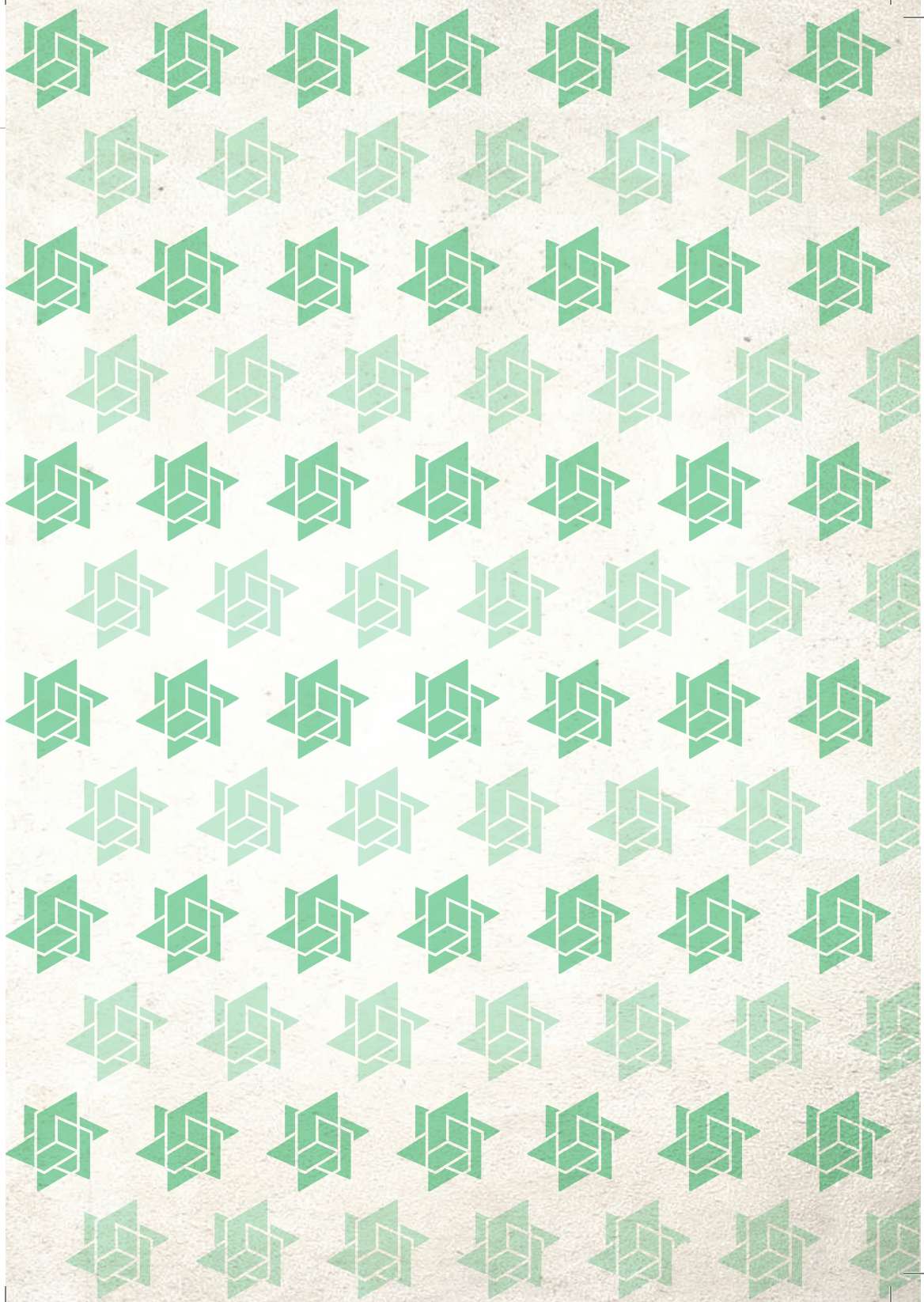
חניכים יקרים! נחשוב ששלומי נמצא כאן עכשיו, מציג בפנינו את השאלה, מתייעץ איתנו מה כדאי לו לעשות. מה אתם אומרים לו?

א. להצטרף, לנהוג לאט ובוזהירות, לקוות שיהיה בסדר.

ב. להתחמק, לומר שכואב לו הראש.

ג. להראות לכולם תמונות של בן הדוד המגובס מכפות רגליו ועוד מותניו.

ד. רעיונות נוספים...

יהודה לומד בכיתה ה'. באחת ההפסקות הוא הלך במסדרון בית-הספר, כאשר לפתע ראה את שאול מהכיתה שלו מצמיד לקיר את דוד, ילד מכיתה ב', ומאיים עליו שיכה אותו. דוד נראה מבוהל, דמעות זלגו מעיניו. כאשר ראה שאול את יהודה מתבונן בהם, סינן לעברו: "אל תתערב! זה לא ענייני!" למחרת, סיפר יהודה לחברו הטוב ישראל כי גמלה החלטה בליבו להיכנס בהפסקה למשרד המנהל, ולדווח לו על שאירע אתמול. **ישראל היה מופתע. "השתגעתי?" הוא אמר ליהודה. "זה לא קשור אליך; זה בין שאול לדוד, אל תתערב! אם אתה הולך למנהל, אתה סתם מלשן!"**

כיצד צריך יהודה לפעול?

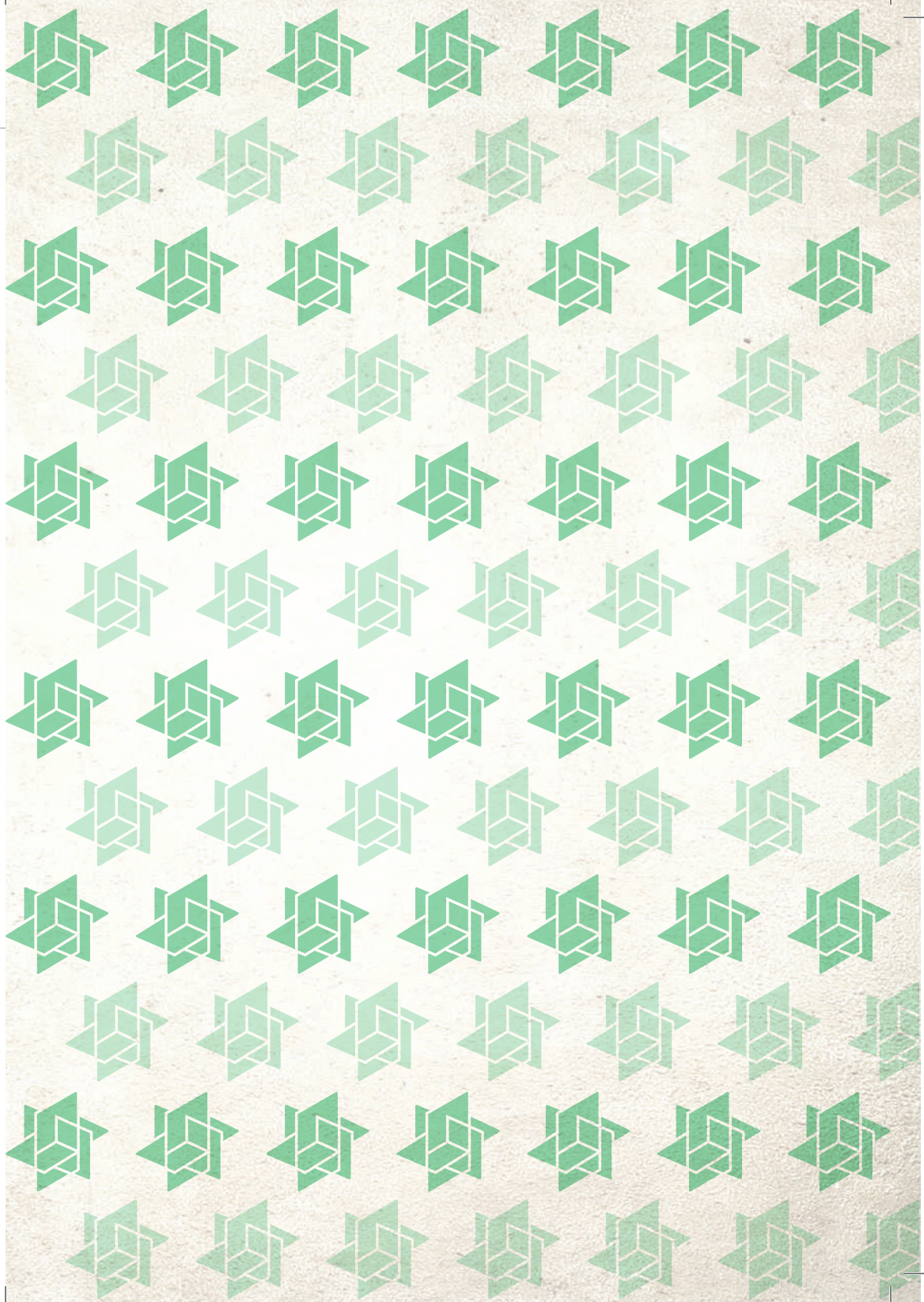
אבי לומד בכיתה ז' בתלמוד תורה בצפת. בדרך כלל הוא הסתדר בלימודים ובחברה. אבי לא היה ה'שפיץ' של הכיתה ולא התבלט בשום משחק, אבל בכל זאת הצליח להשתלב במשחקים, ולקבל ציונים סבירים במבחנים. עד שבנימין מכיתה ט', הטיפוס הכי מפחיד בתלמוד תורה, החליט 'להתלבש' עליו.

זה היה בלי התראה מוקדמת. אבי ניגש אל הברזיה, חיפש כוס נקיה, כשלתע הרגיש יד מונחת על כתפו בחזקה. אבי הסתובב, ומצא את בנימין מאחוריו, חיוך מרושע בעיניו. "ממחר", פקד עליו בנימין, "אתה דואג לי לארוחת צהריים, כל יום. עשרה שקלים יספיקו. אל תשכח להביא את הכסף, הבנת?!"

"ממ... מה פתאום?" השתומם אבי "אא... אין לי בכלל כסף". בעיטה הגונה בבטנו הפילה את אבי לרצפה. הוא התפתל מכאבים, וראה את בנימין מתרחק תוך כדי שהוא מסנן: "שלא תעז לשכוח. בלי 'אבל' ובלי 'חבל!' מחה עשרה שקלים!"

למחרת הגיע אבי לתלמוד תורה בעיניים אדומות, ובהפסקה נמלט אל חדר השירותים. בנימין התקרב אל הכיתה בעיניים מאיימות. **חבריו של אבי ידעו טוב מאוד מה קורה, אבל חששו ללכת להלשין על בנימין. אף אחד לא רוצה להיות הקרבן הבא...**

מה עושים?

הפעלה | נגד הזרם

משפט פתיחה:

האם לחץ חברתי הוא שלילי, או שיש מצבים בהם הוא חיובי? איך אפשר להבדיל בין לחץ חיובי ללחץ שלילי? בואו נשחק, נדון ונאתגר את עצמינו. ההפעלה תחכים ותלמד אותנו על נושא הלחץ החברתי והשלכותיו.

חומרים נדרשים:

כרטיסי מצבים (מצורף, לגזור)

הסבר מפורט בשלבים:

1. בוחרים שלושה שופטים (בקבוצה קטנה אפשר אחד, שנים לא כדאי - כדי למנוע תיקו).
2. המשתתפים יושבים בחצי גורן עגולה או ב'חי"ת'. השופטים מולם במרכז, באופן שיוכלו לראות ולשמוע את כולם.
3. גוזרים את כרטיסי המצבים. מניחים אותם על הרצפה כשהם הפוכים.
4. המדריך מרים בכל פעם כרטיס אחד, וקורא בקול את הסיטואציה הכתובה בו (אפשר לבחור חניכים לקריאה).
5. המשתתפים מביעים בקצרה, כל אחד בתורו, האם הם מסכימים עם אופן ההתנהגות המתואר בכרטיס, או לא, ומנמקים בקצרה את דעתם. המדריך רושם את דעות החניכים.
6. השופטים מקשיבים היטב לטענות החניכים, ומכריעים על פי הנימוקים שהושמעו - האם ההתנהגות הייתה נכונה או לא. השופטים גם מציינים מי נימק באופן טוב יותר את דעתו.
7. המנצח: מי שענה מספר פעמים הרב ביותר את התשובה שהתקבלה על דעת השופטים. ובמקום השני - מי שטען מספר נימוקים משכנעים הרב ביותר.
8. צוי לחלק פרסים למקומות הראשונים.

המנהיגים הצעירים

נתאר לעצמינו אדם כריזמטי ביותר, בעל אישיות נערצת וסוחפת המונים, חולף ברחוב על פני קבצן עלוב וקורא לו בקול גדול: קום והסתלק מכאן, מחוצץ שכמותך! הפסק להטריד אותנו בבקשת נדבה! די, נמאס!

כולם יתמהו: מה קרה לך? למה סילקת את המסכן בכזו אכזריות? המנהיג יסביר שהוא מתאמן לקראת הצגה שתיערך באירוע משפחתי, בו יציגו את סיפורו של קבצן מסכן בימי הביניים. הסיטואציה היתה חלק מהאימונים להצגה.

נאמר לו: אבל אנשים בוחנים את מעשיך בקפידה! ההמונים ששמעו אודות המחזה, ילמדו ממעשיך ויבואו להתאכזר כלפי קבצנים מסכנים! איך לא חשבת על כך?!

אכן, אדם בעל השפעה חברתית רחבה צריך להיות אחראי למעשיו ביתר קפידה, ולפעול באופן שלא יגרום לאחרים לנהוג באופן שלילי כחיקוי למעשיו.

ובכן: כפי שנלמד ונבין, כל אחד מאיתנו הוא מנהיג! עלינו לבחון את מעשיו - האם אחרים שרואים אותנו, ילמדו מכך משהו שלילי? האם אנו משמשים דוגמה טובה לחברים?

שאלה לדין

לפנינו שאלה מעולמם הבוגר של בחורי ישיבה, הבה נחווה את דעתנו על ההתלבטות שלהם!

אשר בוגר יותר משאר חבריו לשיעור בישיבה [שיעור - מקביל לכיתה בתלמוד תורה, זוכרים?], כך הגיע אשר לגיל 16, כשכל חבריו עדיין בני חמש עשרה. ליום ההולדת שחל בחופשת 'בין הזמנים', ידע אשר בדיוק מה הוא רוצה: אופניים חשמליים. גיל 16 זה הגיל בו כבר מותר בחוק לרכב על אופניים חשמליים. אשר התחנן להוריו, צירף דמי חסכונות, וביקש גם מסבא להשתתף. החלום עמד להתממש...

אשר לומד היטב בישיבה, והוא רוצה לנצל את חופשת בין הזמנים 'להשתחרר' קצת, לרכב להנאתו על האופניים, וכמובן להקפיד בכל יום על לימוד בחברותא בישיבת בין הזמנים בשכונה. מה רע?

כמה ימים לפני יום ההולדת, זומן אשר לחדרו של המשגיח בישיבה. "יש לי בקשה חשובה ממך", פתח המשגיח. "אנחנו מקפידים מאוד על בטיחות תלמידי הישיבה, גם בחופשות. אני חושש, שאם תרכב בשכונה באופניים חשמליים, חבריך לא יצליחו לעצור את עצמם וירכשו גם הם אופניים כאלו, או ישאלו מאחים גדולים את האופניים שלהם וירכבו עליהם, בעוד להם עדיין אסור חוקית וגם בטיחותית לרכב על אופניים חשמליים. אני מבקש ממך אשר, שתמתין עוד חצי שנה לפני שאתה קונה אופניים חשמליים. ברור?"

איך הייתם מגיבים אתם, חניכים יקרים? האם בקשת המשגיח הגיונית ולגיטימית, או מרושעת ובלתי צודקת?

תשובה:

כדאי להציג את שתי התפיסות, ולהסביר את ההבדל ביניהן: המשגיח מביט בכלליות, הוא רואה מול עיניו את שלום כל התלמידים, ולכן מעדיף את הבטיחות של כולם על פני הנאה של תלמיד אחד בודד. אשר, לעומתו, רואה את עצמו ואת רצונותיו, ורק בשוליים מבחין גם בבטיחות הכללית.

על אשר להבין, כי במעשיו הוא מורה דרך לאחרים, מנהיג של ממש! כמנהיג, עליו להתחשב בהשפעתו על הסביבה.

נביא כמה מקורות על האחריות שלנו על מעשינו, שמא ילמדו מהם אחרים:

מסכת אבות (א יא): "אבטליון אומר: **חכמים הזהרו בדבריכם!** שמא תחובו חובת גלות, ותגלו למקום מים הרעים, וישתו התלמידים הבאים אחרים וימותו, ונמצא שם שמים מתחלל".

מבאר המאירי: "אבטליון אומר חכמים הזהרו בדבריכם כו'. פירוש, הזהרו לברר דברים היוצאים מפיכם, עד שלא יהא המאמר סובל בשום פנים לפרשם בצד שיהא השומע נוטה מהם למינות. שאם תאמרו: מה לנו ולהם? ואם יש להם ספק בדברינו, יבואו וישאלו על כוונתנו! שמא לפעמים יארעו לכם דברים במקום שאין השומעים חפצים לשאול, ואדברה הם נוטים לאותם הדעות ודעתם נוחה בכך, ומפני שמן הסתם מקומו של חכם אינו חשוד בתלמידים כאלו, לכך אמר שמא תתחייבו למקום שיגרום העוון עד שתגלו ממקומכם לאיזו סיבה ואפשר שתהא גלותכם למקום שיושביו משוקעים בדרכי המינים, ויקחו מאמריכם כפשוטו לסעד דבריהם, ולא עוד אלא שיחזקו דעותיהם בפירוש הנוטה להם מתוך דבריכם. ולא יבואו לשאול, אלא שישתו להם כוסם, ומוצצין אותו ברצון עם הזבוב אשר בתוכו. ואפילו התלמידים הבאים אחרים - אחר מיתתכם - ישתו ממנו, ונמצא שם שמים מתחלל על ידיכם".

רמב"ם (יסודי התורה ה יא): "ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינן עבירות, הרי זה חילל את השם. כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתה, והוא שיש לו, ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן, או שירבה בשחוק או באכילה ושתיה אצל עמי הארץ וביניהן, או שדבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים האלו, הכל לפי גדלו של חכם **צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפניו משורת הדין**. וכן אם דקדק החכם על עצמו והיה דבורו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמהם ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב מהם ואינו עולבם, מכבד להן ואפילו למקילין לו, ונושא ונותן באמונה, ולא ירבה באריחות עמי הארץ וישיבתן, ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפניו משורת הדין, והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם, עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו, **הרי זה קידש את השם**".

סיפור | מינוך בשתיקה

מנהלי בית הספר הצפוני בעיירה סיאטל, וושינגטון - ארה"ב, התחלפו בזה אחר זה בקצב מהיר. כל מנהל היה מגיע עם רעיונות גדולים, פתרונות מקוריים, איך הוא ורק הוא יצליח סוף סוף לחנך את התלמידים המופרעים. שמם של תלמידי "הצפוני" יצא למרחוק, ולא לטובה... משרד החינוך הבטיח תקציב ענק למי שיצליח להשפיע על התלמידים לטובה, אך ללא הועיל.

שכלו כל הקיצין, הגיע אדם צעיר והציע עצמו כמנהל. "מה השיטה שלך?" נשאל. "חכו ותראו", השיב, "נראה לי שאוכל להצליח".

המנהל הצעיר נכנס לעבודה, צוות המורים והתלמידים המתינו בציפייה לשורת ההוראות החדשות שבודאי יגיעו.

ביום הראשון, סקר המנהל את בית הספר. הוא הסתובב בין הכיתות, הביט בתלמידים ובמורים, בירך כל אחד בלבביות, ובעיקר שתק. כך גם ביום השני, השלישי והרביעי. המנהל לא ביקש לערוך מבצעים, לא חילק הוראות ולא ביצע מהפכות.

שבועות וחודשים חלפו, והמנהל השקט כמעט לא השמיע את קולו. הוא נהג להסתובב כל העת ברחבי בית הספר, בירך את כולם לשלום והתעניין בהם, אך לא התערב במעשיהם ולא גער. הנערים התרגלו לנוכחותו בכל רחבי בית הספר, וידעו שגם אם ישתוללו - הוא רק יתבונן, ולא יאמר מילה.

והנה, ראו זה פלא! תוך חצי שנה, השתנה בית הספר לחלוטין! הציונים עלו, האלימות נעלמה, בית הספר החל לצמוח לטובה, ותוך שלוש שנים קנה לעצמו מקום של כבוד ברחבי העיר!

בישיבה משותפת למנהלי בתי הספר בעיה, הוזמן המנהל הצעיר לשאת דברים. כאן חשף המנהל את סודו.

לדבריו, דווקא שתיקתו וסבלנותו חוללו את השינוי. כשהוא בירך את כולם בלבביות, הם הרגישו נעים כל כך, ומבלי משים החלו לחקות את ברכת השלום שלו... כשהרים טישו מהרצפה, גרם להתנהגות שכזו להיחשב נורמלית בעיני התלמידים... כשהתאפק מלגער ולהעניש את התלמידים גם כשהם הרגישו ש'מגיע להם', הם שמחו כל כך ולמדו לנהוג כך גם כלפי חבריהם...

וכך, אט אט, השתנתה הנורמה. מעשים טובים גררו עוד ועוד אחרים

כמותם, תלמידים נוספים נכבשו בקסם ההתנהגות הטובה, עד להשלמת המהפך החיובי.

! תובנה:

התנהגות למופת, משנה את העולם לטובה!

סיפור 2 | ניאוס ואספתו

משפחת בנון היא משפחה מנומסת. בארוחה, כולם יושבים על מקומם סביב השולחן, אוכלים בפה סגור עם סכין ומזלג, ומקפידים על נקיון וסדר. והנה, כשגדל התינוק מוטי והגיע לגיל שנתיים וחצי, הוכו בני משפחתו בהלם. בעיצומה של סעודת השבת, נטל מוטי לידו את בקבוק הקולה ממרכז השולחן, פתח את הפקק, והחל ללגום מהבקבוק...

"מוטי!" הזעקה אמא.

"איך אתה שותה?!" גער גם אבא.

"מה איתך?" הזדעזעו אחיו ואחיותיו.

אבל אז הרים מוטי עיניים מופתעות, הצביע על אחיו ואחיותיו, והגיב: "כולם שותים ככה מבקבוק! למה צועקים רק עלי?!"

אחיו ואחיותיו החלו להסמיק בזה אחר זה, וכבשו פניהם בקרקע. כשהבחינו כי כולם מסמיקים, פרצו כולם בצחוק מתגלגל. מתברר שכל אחד נהג לשתות מבקבוק, כשאף אחד לא רואה. בשעת ליל, או כשכולם בלימודים, חוטפים רגע בקבוק ושותים... ומי ראה הכל, ראה והבין? מוטי הקטן... והנה הוא ממשיך במסורת המפוארת...

כל אחד חשב ש'רק הוא' יעשה כך, והנימוס הכללי לא יפגע... עד שהילד התמים חשף את האמת בפניהם...

! תובנות:

אדם הוא יצור חברתי - כל אחד מחקה אחרים!
כל מעשה שלנו במרחב הציבורי, גורם לאחרים ללכת בעקבותינו.
כשאחרים ילמדו מאיתנו לזלזל בחוקים ותקנות, התוצאות על אחריותנו!
עלינו לכלכל בתבונה את צעדינו, לחשוב מראש איך יפרשו אחרים את מעשינו.
הבה נתחיל לחשוב כמו מנהיגים!

הפעלה | הצגת בטיחות

משפט פתיחה:

איך זה לתת דוגמא אישית? הבה נראה...

הסבר כללי:

תחרויות זוגיות של פנטומימה בנושא בטיחות, כשהדגש הוא על הצגה טובה - דוגמא אישית.

מהלך הפעילות בשלבים:

1. מתחלקים לזוגות, מי שאין לו זוג המדריך יהיה הזוג שלו.
2. כל אחד צריך להציג לחבירו, בפנטומימה, 3 דברים הקשורים לבטיחות, ועל חבירו להבין זאת ממנו בתוך 5 דקות.
3. דוגמא: חבר א' עושה תנועה של חגירת חגורת בטיחות ברכב, חבר ב' צריך להבין ולומר: הבנתי! אתה חוגר חגורת בטיחות.
4. לאחר מכן מתחלפים בתפקידים.
5. מנצח: מי שהסביר טוב יותר.
6. בין המנצחים מתחלקים שוב לזוגות, ושוב מציגים אך הפעם, 5 הצגות, בתוך 5 דקות.
7. שוב מתחלפים.
8. ושוב חוזר חלילה, והפעם יותר הצגות, כך עד שיש מנצח אחד שידוע להציג ממש טוב.

תובנה:

גם בחיים אנחנו בעצם מציגים, כל פעולה שלנו נבחנת בשבע עיניים על ידי האחרים, לטוב ולרע.

קדושת החיים

מדינות העולם אינן מסכימות ביניהן כמעט על שום דבר. קשה למצוא נושא בו יהיה אפשר להעביר בארגון האו"ם (האומות המאוחדות) החלטה מוסכמת, פה אחד. לכל מדינה יש תפיסת עולם שונה, אינטרסים מנוגדים ודעות ייחודיות. העולם מתחלק ל'קואליציות' שהן בעצם קבוצות של מדינות המסכימות ביניהן על דבר מה, ופועלות יחד למענו. כך בנושאי איכות סביבה, פיתוח כלכלי ולחיימה בטרור, אין הסכמה כלל עולמית אלא הסכמה חלקית של קואליציות.

על נושא אחד בלבד יש הסכמה עולמית רחבה, והוא: הצלת חיי אדם. כל העולם מאמין שחיי אדם הם דבר קדוש, ועלינו לשמור עליהם מכל משמר.

כל חברה בעולם המייצרת מזון, צעצועים, מכוניות או כל מוצר אחר, חייבת לדאוג שהמוצר יהיה בטיחותי, ולא יסכן את הלקוחות.

עם ישראל מניף כבר אלפי שנים בעולם את דגל "קדושת החיים", ומורה את הדרך לעולם כולו. כך אומרים חכמינו במשנה (סנהדרין ד, ה): "לפיכך נברא אדם יחידי (בניגוד לכל בעלי החיים שנבראו מהרגע הראשון זוג - זכר ונקבה), ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא".

הבה נעמיק בחשיבות החיים והשמירה עליהם.

שאלה לדיון

אליהו סחט את דוושת הגו במכוניתו, והגביר את מהירותה. הוא ממחר מאד לפגישה העסקית החשובה, וחייב להספיק להגיע בזמן!

נציג החברה הסינית נחת בארץ למספר שעות, ובפגישה היום יקבע האם יזכה לחתום עמו על העסקה הגדולה, או שחלילה העסקה תתבטל והוא ישוב להיות מובטל...

לפתע שמע אליהו צווחות רמות מהרחוב בו נסע. הוא הבחין בלשונות אש הפורצות מתוך דירה בקומה השניה. צווחות רמות נשמעו מכיוון הדירה, ואנשים רבים חייגו למכבי האש. ללא היסוס, בלם אליהו - שעבד בעברו ככבאי - את מכוניתו בצד הכביש, קפץ אל הבנין, עקר את המטף הראשון שראה, כיבה את האש והציל את בני המשפחה.

השאלה שלנו: האם אליהו היה חייב לעשות זאת? או שזו רק התנדבות נאה, אבל הוא היה רשאי להמשיך בדרכו?

תשובה

חוק מיוחד במינו: בשנת תשנ"ח נחקק במדינת ישראל חוק מיוחד: "לא תעמוד על דם רעך". שם החוק הוא ציטוט מתוך חומש ויקרא (יט טז), והוא מחייב כל אזרח במדינה שלנו לפעול למען הצלת חיי הזולת. לדוגמא: אתה רואה רוכב אופניים מתנגש בעמוד ונפצע. החוק מחייב אותך למהר למקום ולהושיט עזרה לפצוע! גם אם אינך יודע להגיש עזרה ראשונה בעצמך (ומי שאינו יודע, עלול להזיק), חובתך להזעיק את מד"א למקום.

יש כמה מדינות בעולם שחוקקו את חוק "השומרני הטוב", הפוטר את המציל מנזק כספי שנאלץ לגרום לצורך ההצלה. למשל, אדם שפרץ ושבר דלת של בית, כדי להציל אדם המצוי בסכנה בתוך הבית, לא ישלם על הנזק הכספי שביצע. אך כמעט אף מדינה אינה מחייבת אדם לפעול כדי להציל. לפני כעשרים שנה, חל במדינת ישראל זעזוע ציבורי בעקבות פצוע תאונת דרכים ששכב בצידי הכביש במשך כמה דקות, ונהגים שחלפו על פניו לא עצרו כדי לסייע. בעקבות מקרה זה, נחקק חוק "לא תעמוד על דם רעך". המקרה הזה כמוכרן חריג, בדרך כלל המצב בישראל הפוך לגמרי - אנשים רבים ממחרים בריצה לזירת תאונה, מזעיקים עזרה ופועלים להצלת הפצוע.

התורה מחייבת ואתנו לדאוג לחיי הזולת. זו לא רק התנדבות, אלא חובה.

הכלל ההלכתי קובע כי "פיקוח נפש" דוחה את מצוות התורה, למעט שלוש העבירות החמורות ביותר (עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים). הדוגמה הבולטת לכך היא עשיית מלאכה ביום שבת קודש למען הצלת חיים. לדוגמה, רופא שומר-שבת המוזעק בעיצומו של יום השבת לבית החולים כדי לבצע ניתוח דחוף להצלת חיים, לא יחסס! הוא יכנס למכוניתו, ייסע במהירות לבית החולים ויבצע את הניתוח. בכל קהילה יהודית, יש 'כונני שבת' המחזיקים בכיסם טלפון פעיל או ביפר זמין, אליו הם מקבלים את הודעות החירום ופועלים ללא שהיות למען הצלת חיים.

השולחן ערוך מחדד את המצווה המיוחדת לדאוג להצלת חיים, גם כאשר הדבר כרוך במלאכה ביום השבת, וכותב (שכח, טו): "אמדהוהו (התבוננו במחלתו ושיערו) הרופאים שצריך גרוגרת (תאנה) אחת, ורצו עשרה אנשים והביאו לו כל אחד גרוגרת, כולם פטורים ויש להם שכר טוב מאת ה', אפילו הבריא בראשונה". כלומר, חולה נצרך בשבת לתרופה מסויימת, ועשרה איש נסעו כל אחד במכוניתו כדי להשיג את התרופה. לבסוף, הראשון שהגיע הציל את חיי החולה, והשאר סתם נסעו ללא צורך! למרות זאת, כיון שתוכניתם ומטרתם היתה לנסות ולהזדרז כדי להציל חיים, יש להם שכר טוב על פעולתם!

אנו למדים מכך עד כמה רב ערכם של חיי אדם, עד שהתורה הקדושה מצוה אותנו לעשות את יום השבת כיום חול, למען הצלת הזולת. כמעט כל מצוות התורה נדחות מפני ערך קדושת החיים, אותו מציבה התורה בראש סולם העדיפויות היהודי.

סיפור 1 | חייך בהצלחה

הרב אברהם רביץ ז"ל היה איש ציבור תורני, פעיל ונמרץ. שנים רבות כיהן כחבר כנסת, סגן שר בכמה משרדים, ויו"ר וועדות חשובות בכנסת. הרב רביץ לחם בנועם למען אופייה היהודי של המדינה, ולמען מוסדות התורה בארץ ישראל.

ואז הגיעה המחלה. כליותיו של הרב רביץ קרסו, גופו נחלש, והוא החל לעבור טיפולי דיאליזה מייסרים. חמשת בניו ושבעת בנותיו התרוצצו סביבו ללא הרף, מייחלים לרפואתו. אך למעשה, לא הייתה תקוה גדולה. התור להשתלת כליה היה ארוך מאוד, והמצב הלך והידרדר.

אחד מבני יום מהלך מקורי: תרומת כליה מבן משפחה! באותם ימים לא היה

זה הליך נפוץ, אך בנו של הרב רביץ הפך את העולם, נפגש עם רופאים רבים, והצליח להשיג אישור רפואי למהלך. חמשת בניו של הרב רביץ מיהרו להיבדק, וכולם נמצאו מתאימים לתרום כליה לאביהם.

עכשיו עלתה השאלה: מי יתרום? ויכוח נוקב התפתח בין חמשת האחים. אמר הבכור: "אני הבכור, ראוי שאני אתרום לאבא! הזכות הראשונה היא שלי! השני טען: אני כבר עברתי כמה ניתוחים בחיי, אני יודע מה זה. תנו לי לעשות זאת!

השלישי אמר: אני יזמתי את כל המהלך! הזכות היא שלי!

וגם הרביעי מצא טענה: הכליה שלי צעירה יותר, ומן הסתם בריאה יותר! החמישי, בחור שטרם נישא, טען שהוא הכי צעיר ובריא! ואם בחורה תסרב להשתדך איתו עקב הניתוח? נשאל. אני רוצה להקים את ביתי עם בחורה שמבינה את חשיבות הניתוח!

נו, איך מכריעים את הויכוח? עלו בני משפחת רביץ לגדול הדור, מרן הרב אלישיב זצ"ל, ופרסו בפניו את השאלה.

"הזכות נתונה לשנים מתוך הבנים", הכריע הרב. "הבן הבכור, והבן השלישי שיזם את המהלך. יערכו השנים הגרלה ביניהם!"

וכך היה. שני פתקים הוכנסו לתוך כובע. נכדתו של הרב רביץ כובדה להוציא פתק, ועליו היה רשום שמו של הבן הבכור, שזכה בהגרלה המיוחדת ושמח להציל את אביו...

! תובנה:

כי אצל יהודים, הדאגה לחיי הזולת אינה הכרח שנובע מתוך אילוץ וחוסר ברירה, אלא הזדמנות לפעול נכון ולעשות טוב בעולם!

אנחנו לא צריכים לזכות בהגרלה, יש לנו הזדמנות יומיומית להציל חיי אדם בדרכים! אם נפעל בתבונה ובאחריות, נציל את חיי משתמשי הדרך האחרים...

סיפור 2 | סעודת יום כיפור

יומיים לפני יום כיפור, מיהר הרב יחזקאל לוריא לרופאו האישי. הוא ביקש ממנו לשקול בכובד ראש האם עקב התקף הלב שעבר לאחרונה, יש מניעה לצום ביום כיפור. הרופא עיין בתיק, סקר את הנתונים, והכריע: "לא תוכל לצום השנה, כבוד הרב. יש בכך סיכון חיים. עליך לאכול ארוחת ערב מליאה בליל הצום ושתי ארוחות מליאות למחרת ביום הצום!"

ההלכה ברורה בנושא הזה - כשהרופא מורה לאכול, אוכלים. בליל יום הכיפורים שב הרב לוריא מהתפילה, ועל השולחן חכתה לו ארוחת ערב. היה מוזר לראות שולחן ערוך מטעמים ביום כיפור... הרב לוריא התקשה לשבת לשולחן. הוא לא היה מסוגל לנגוע באוכל. למרות שהבין בשכלו כי הוא צריך לאכול, אך הלב סירב לעשות זאת... לאכול ביום כיפור?!

בנו - תלמיד חכם חשוב בפני עצמו, שהה צידו, והבחין בקושי של אביו. הוא ביקש מהקב"ה שיתן את המילים הנכונות בפיו, למען יצליח לשפר את הרגשתו של אביו באשר לאוכל.

"אבא, יש לי שאלה", פנה אליו לבסוף. "אם היה דופק עתה יהודי בדלת, ומספר לך שרופא הורה לו שעליו לאכול היום. הוא היה שואל מה לעשות, מה היית מורה לו?"

הרב לוריא חיך. הוא הבין היטב את כוונת בנו. "אתה צודק לגמרי, בני!" חיך. "הייתי מורה לו בתוקף לגשת לאכול ללא שהיות, ומסביר לו שזו מצוותו! עכשיו אגש לארוחה. מי שציווה אותנו לצום ביום כיפור, ציווה אותי לאכול כדי לקיים את גופי! את מצוות הבורא, יש לקיים בשמחה".

תובנה!

שמירה על החיים היא ערך חשוב מאין כמותו בתורת ישראל, וכיום אפילו הגויים מבינים זאת. עלינו להוביל את הדגל בנושא הזה, ולהיות דוגמה טובה לאחרים - איך שומרים על קדושת החיים בדרכים, בלימודים ובכל מקום!

הפעלה | 'רדאר'

משפט פתיחה:

היום נתנסה בקליטת התרחשויות סביבנו, עם הרדאר המפותח ביותר שיש בעולם: הגוף שלנו בעצמו... כך נזכה להדר בפיקוח נפש, שלנו ושל אחרים.

הסבר כללי:

מנסים להקשיב לכמה שיותר דברים. במקביל מתנסים בחיים ללא הקשבה... ככל שנוהה טוב יותר את המתרחש סביבנו, נהיה ערים לסכנות אפשריות, ונוכל להיות בטיחותיים יותר.

חומרים נדרשים:

דפים ועטים.

הסבר מפורט בשלבים:

חלק א':

1. נכריז על תחרות ספירת רעשים. כל אחד לוקח לידי דף ועט, ורושם את הרעשים שאוזנו תצליח לקלוט במשך 5 הדקות הבאות. יש להפעיל סטופר ולמדוד את משך הזמן.
2. לדוגמה: מכונית חולפת, ברז מטפטף, טריקת דלת, פטפוטים מהרחוב, חריקת כיסא ועוד.
3. יושבים על כסאות, עוצמים עיניים, מקשיבים ורושמים. מומלץ לעמעם את האורות בחדר.
4. לאחר מכן נשתף אחד את השני ברעשים שהצלחנו לקלוט.
5. המנצח - מי שקלט את המספר הרב ביותר של רעשי רקע.

חלק ב':

6. מתחלקים לזוגות.
7. כל אחד מסתכל על חברו במשך 2 דקות, ובוחן בו כל דבר קטן וגדול.

8. לאחר מכן מתחלקים לשני חדרים, וכל אחד רושם בדף לפחות 5 דברים אישיים שראה בשני. למשל: צבע עיניים, גובה, צבע חולצה, חברת נעליים וכדו'.
9. לכל אחד יש 5 דקות לרשום מה שראה.
10. לאחר שמסיימים, נפגשים שוב, משווים הישגים - מי רשם יותר פרטים? ועוברים לשלב הבא.
11. כעת בוחנים שוב אחד את השני, במשך 5 דקות, בדברים נוספים, [ניתן להתמקד במה שהשני התמקד בך בסבב הראשון].
12. כעת מסתובבים גב אל גב, ואומרים בעל פה, בתורנות, בתוך דקה, 3 דברים אישיים שזוכרים.
13. מנצח: מי שהצליח להבחין ולזכור יותר פרטים.

הערה:

יש לשים לב ולא להביך את החניך בדברים שיכולים לפגוע בו, למשל אם הוא נמוך קומה, יש להימנע מציון הדבר.

תובנה:

אחד הכלים המשמעותיים ביותר שנתן לנו הקב"ה, הוא יכולת ההקשבה, כדי לשים לב להתרחשויות סביבנו. הקשבה היא לאו דווקא באוזן, אלא בנפש - הקשבה ופקיחת עין לסביבה. גם לסכנות ומפגעי בטיחות שסביבנו. אם רק נפקח את ה'רדאר' שלנו לסביבה, 'נקלוט' דברים מעניינים מאוד...

כלל גדול בבטיחות: אם אין אני לי - מי לי?

הלל הזקן מלמד אותנו משפט חכם במיוחד: "אם אין אני לי, מי לי? וכשאני לעצמי, מה אני? ואם לא עכשיו, אימתי?" (משנה אבות א, יב).

במשפט הקצר והקולע הזה, הלל מקפל את מה שמגדירים חוקרים היום כ"אסרטיביות - דעתנות".

אנשים אסרטיביים מתקדמים ומצליחים יותר בתחומים רבים בחיים, ורבים מנסים ללמוד כיצד להיות אסרטיביים יותר.

ואיך זה קשור לבטיחות?

קשור ועוד איך! מי שהוא אסרטיבי, לא מעגל פינות ומשאיר לאחרים לטפל בסכנה שהוא מצא, הוא פשוט קם ומטפל בה!

אז קדימה, הבה נחלץ חושים, נקום בתושיה, ונטפל בכל מפגע בבטיחותי שנפגע בו.

שאלה לדיון

הקב"ה מצווה את עם ישראל: "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכֹל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ, וְשֹׁפְטֵי אֶת הָעָם מִשִּׁפְט צְדָק" (דברים טז יח). כלומה, צריך למנות שופטים שישפטו ויכריעו מי צודק, מי צריך לשלם למי, ואת מי צריך להעניש. חוץ מהם צריך גם שוטרים, שיחייבו את האנשים לקיים את מה שהכריע השופט. כמו היום, אם שופט מכריע שפלוגי צריך לשבת בבית סוהר כי פרץ לבית, השוטרים לוקחים אותו לבית הסוהר.

התפקיד של השוטר - לקיים בפועל את החוקים שהשופט מחליט עליהם.

נשאלת השאלה: למה כתוב בתורה "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ"? לכאורה, צריך להיות כתוב "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתְּנוּ לָכֶם"!

תשובה

חז"ל עונים: כל אחד צריך להיות שופט ושוטר של עצמו! כל אחד מאיתנו צריך לחשוב: האם אני נוהג כמו שצריך? איך כדאי לי להשתפר? במה כדאי לי להשקיע? ואחר כך, לבצע את ההחלטות בפועל! מי שילמד להיות השופט והשוטר של עצמו, יוכל להצליח במשימות חייו!

עלינו לעצור מדי פעם, לערוך חישוב 'מה נכון עבורי לעשות עכשיו', 'האם באמת אתקדם עם החבר הזה, או שאני שותף למעשיו רק בגלל אי נעימות?' 'האם התקדמתי היום מספיק? איך אוכל מחר להמשיך ולהתקדם?'

זוהי פעולת ה**שופט**: לבחון, לבדוק ולהחליט. אחר כך ניכנס לנעלי ה**שוטר**, ונתחיל לבצע, פשוט כי כך נכון עבורנו. לא נירתע מהרמת גבה, מזלזול ומחוסר שיתוף פעולה. נבצע את תפקידנו בעולם, ונצליח!

הרגלי החיים גורמים לנו לעתים לפעול כמו מכונה אוטומטית, לא לחשוב, לא לשנות הרגלים, להיכנע לסביבה ולחברים. אנו מבינים בתוך תוכנו שזה לא טוב עבורנו, אבל אין לנו כוח ואומץ לשנות.

אז נזכור - "אם אין אני לי - מי לי?!" עלינו לתפוס את חייו בידיים, ולבצע את הדברים הנכונים עבורנו!

סיפור | נפולֵה הזכוכית

מאת חיים ולדר מתוך 'ילדים מספרים על עצמם'.

שמי דוד. אני בן 13 ומתגורר באופקים.

אולי כבר שמעתם את הסיפור שלי, הוא הופיע בכמה עיתונים.

היה זה באחד מימי הקיץ. סיימתי את הלימודים בשעה אחת, והלכתי לכיוון הבית. בדרך כלל אני הולך עם חברים, אך באותו היום הלכתי לבד.

היתה לכך סיבה. מריבה פרצה ביני לבינם על משהו של מה בכך, היינו "ברוגז", ומצאתי עצמי במיעוט מול כולם. היום אני יודע שהסכסוך הזה לא קרה "במקרה". אין מקרה בעולם. אבל אז היה לי מצב רוח קשה, בדיוק כמו שירגיש כל ילד שהחברים שלו מסתכסכים איתו.

מכיוון שהלכתי לבד, הייתי משועמם למדי, ועיניי חיפשו משהו מענין. אבל לא היה שום דבר מענין באותו יום. סתם רחוב שקט ומשעמם. החום הגדול הבריח את האנשים לביתם, ואפילו בחנויות לא נראו אנשים.

לפתע הופיעה במוחי מחשבה, לבחון את דגמי המכוניות.

אל תשאלו אותי מנין צצה המחשבה הזו. לפני כן לא התעניינתי מעולם במכוניות. את זה אני משאיר לאחי נפתלי, שאין מכונית שתראה לו והוא לא ינקוב מיד בשמה. אפילו אם יראה רק את הפנס, או את ידית הדלת, הוא כבר יידע איזו חברה זו, איזה דגם ומאיזו שנה. אבל אני? מה לי ולדגמי מכוניות?

אך שוב, אין מקרה בעולם. לא סתם נכנסה לי המחשבה להסתכל על מכוניות.

הייתה שם מכונית פיאט פונטו בצבע כחול. זו אינה מכונית מיוחדת, אבל משום מה התקרבת אליה והבטתי לתוכה. ואז ראיתי כי המכונית אינה ריקה!

היה שם תינוק! אולי בן שנה. הוא ישן על כיסא של תינוקות. לא ייחסתי לזה חשיבות, והמשכתי. אך לאחר מספר צעדים הבזיקה בראשי מחשבה: "תינוק? באוטו לבד, בחום הכבד? זה עלול להיות מסוכן".

חזרתי אל הרכב והבטתי שוב. התינוק נראה ישן בשקט, אך הוא היה אדום מאד.

נזכרתי במקרה נורא ששמעתי פעם, על ילדה שנשכחה ברכב ומרוב חום

נפטרה. הלב שלי החל לדפוק. הבטתי לימין ולשמאל, איש לא נראה בשטח. רצתי לחנות קרובה ושאלתי את המוכר אם הוא יודע של מי הרכב. הוא משך בכתפיו באדישות, לא היה לו מושג. חזרתי בריצה לאוטו. הבטתי היטב בתינוק. הוא היה אדום ורטוב כולו מזיעה.

נכנסתי ללחץ. ידעתי שהתינוק הזה בסכנה, ורק אני יכול לעזור לו.

אבל איך?

ניסיתי לפתוח את הרכב. הוא היה נעול. הבטתי בתינוק וידעתי שאולי הוא נאבק כעת על חייו. רציתי לבכות, אבל ידעתי שאין זה הזמן. אני חייב להציל אותו. 'חייבת להיות דרך להוציא אותו מהרכב', חשבתי.

ואז עלה במוחי רעיון.

הרעיון הזה הגיע לי היישר משמים. כי זה היה משהו שבדרך כלל אסור לעשותו.

החלטתי לשבור את השמשה. זו שרחוקה מהתינוק, ולא נמצאת מולו, כדי שלא יעופו עליו שברי זכוכית.

ממחשבה למעשה, הלכתי כמה צעדים אחורה, ו... הופ! זינקתי קדימה עם המרפק היישר אל השמשה. בהתחלה הייתי קצת בהלם ממה שעשיתי. מסתבר שנפצעתי בידי משברי השמשה. אבל לא היה אכפת לי. עניין אותי רק מה מצבו של הילד.

לשמע ניפוץ הזכוכית, הגיעו בריצה מספר אנשים. הם עזרו לי להגיע לילד, ולהוציא אותו מהכסא אליו היה קשור. אמבולנס מיילל הופיע, והילד הובהל אליו במהירות.

לפתע אביו של הילד הפציע. הוא היה מבוהל מאד. "מה קרה לילד שלי?"

כולם התנפלו עליו בצעקות: "תתבייש לך, איך עושים דבר כזה, בלי אחריות?!"

הוא נראה מסכן מאד. "הלכתי לדואר והיה תור, רק לכמה דקות הלכתי."

זה הרגיו את האנשים עוד יותר. "זה מעשה לא אחראי", גערו בו.

"אתם צודקים", אמר האיש ובכה, "אבל מה המצב של הילד? ראיתם אותו?"

הוא רץ לאמבולנס והתחיל לדפוק עליו כמו מטורף. אנשים עצרו בעדו, כדי שלא יפריע לעבודת הצוות.

אני התקרבת לאמבולנס, מחזיק את ידי הפצועה עם פיסת בד שקיבלתי

בחנות.

לפתע נפתחה הדלת.

כולם היו נפחדים ונראו לבנים כסיד. הפאראמדיק אמר: "תירגעו, הוא חוזר להכרה".

נשמנו כלנו לרווחה. "אילו היו עוברות עוד חמש דקות, אני לא בטוח שהיינו יכולים להציל אותו", הוא הוסיף.

אביו של הילד החל לבכות. כלם שכחו שכעסו עליו והחלו לטפוח על שכמו: "יהיה בסדר, עשית טעות, אבל קרה לך נס. ה' אוהב אותך".

אחד מהנוכחים, איש גבוה במיוחד, לקח את האבא, הביא אותו מולי ואמר לו: "תגיד לילד הזה תודה. הוא שבר את הזכוכית ואפילו נפצע ממנה".

אביו של הילד חיבק אותי ואמר לי: "תודה לך, שאלוקים יביא לך ברכה כל החיים. הצלת את בני".

הוא החל להתייפח, ואני מרוב מתח הורדתי כמה דמעות. ואז הגיעה ניידת המשטרה.

הם לקחו את האבא לצד ואמרו לו שיעוכב לחקירה, ואולי יעמדו לדין. הוא אמר להם שלא אכפת לו; שהוא מאשר שהתינוק שלו ניצל. הוא הפקיד בידיהם את הרישיון שלו, ועלה לאמבולנס ללוות את בנו התינוק לבית החולים, לצרכי בדיקות והשגחה.

כל הנוכחים הקיפו את השוטרים. לא שמעתי מה דיברו, אך פתאום הסתכלו כולם לכוון שלי ואמרו: "זה הילד".

השוטר ניגש אלי, טפח בחזקה על כתפי ואמר לי: "כל הכבוד לך, אתה הצלת את הילד. אני רואה שנפצעת קצת, אז לא אטריד אותך, תמהר לקופת החולים לחבישה מקצועית. אבל תשאיר את הפרטים, כי אנחנו רוצים לגבות ממך עדות, ואולי אפילו להעניק לך תעודת הוקרה".

ואז הוא הוסיף: "אתה, יש לך אומץ אתה, הרבה אנשים במקרים כאלו פשוט מסתכלים או צועקים או מזמינים משטרה ואינם מעזים לעשות מעשה. ראיתי רק מעטים שהעזו פשוט לשבור את השמשה, ואף לא אחד מהם היה ילד".

חזרתי הביתה, ובינתיים התפרסם הסיפור גם בישוב וגם בעיתונים. הוזמנתי לעדות וגם קיבלתי תעודת הוקרה, אבל הדבר החשוב ביותר בעיני היה מה שרב הישוב אמר לי: "תדע לך, שיש בך תכונה חשובה מאד, שאם תנצל אותה

תוכל להפוך למנהיג בישראל".
הוא נקב במילה "תושייה".
"להיות בעל תושייה", כך אמה, "זה לעשות את הדבר הנכון בזמן הנכון ובמקום הנכון.
"דע לך, שיש רבים שיודעים מלאכה, אך אין להם אומץ להשתמש בידע שלהם.
"יש אנשים שיודעים לשיר ואינם מצליחים לבטא את הידע שלהם ולשיר ברבים.
"יש אנשים שיודעים ללמד אך אינם מעזים ללמד.
"יש אנשים שיודעים הלכה על בוריה ואינם מעזים להורות אותה לאחרים".
והרב המשיך ואמר: "מי שיודע הלכה ויש לו תושייה להורות אותה - יכול להיות רב.
"אתה, דוד, הוכחת כי יש לך היכולת לבצע את הדברים הלכה למעשה. ראית את התינוק, חשבת מיד על הדבר הנכון לעשות, וגם ביצעת", התרגש הרב. "אני מאחל לך שיהיה חיילך לאורייתא. שכל הכוחות שלך והתושייה שיש בך יכוונו להפוך בבוא היום לרב ולמנהיג בישראל".

תובנה !

מסיים דוד: זה הסיפור שלי, ולא כתבתי אותו כדי להתפאר או משהו כזה, אלא כדי לעורר אצל כל הילדים את התושייה. את היכולת לבצע בצורה הנכונה ובזמן הנכון את מה שהמוח חושב.
להיות בעל תושייה, זה גם לומר את הדבר הנכון, להציל מרגעים מביכים, ולעולם לא להיות חסר אונים.
אם הסיפור שלי יגרום אפילו לילד אחד לפעול בתושייה בשעת הצורך - היה שווה לכתוב אותו רק בשביל זה.

המפגש הבא ייערך סיור שטח לצורך אימון בטיחות מעשי, על כן יש להודיע מראש לחניכים על כך, כדי שיוכלו להתכונן מראש ולהגיש אהבית עם ביגוד מתאים וכלים בטוחים לטיול שטח, כמו פנס, אולרה, וכדומה.

שים לב

הפעלה | אסרטיביות ותושייה, זה שם המשחק

משפט פתיחה:

משחק מעצים וחשוב, שמפתח את יכולת האסרטיביות ואת התושייה, במקרי שגרה כבחירום.

הסבר כללי:

משחק ובו דיון מרתק על היחלצות למען שינוי הסביבה שלנו לטובה.

חומרים נדרשים:

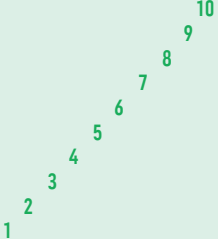

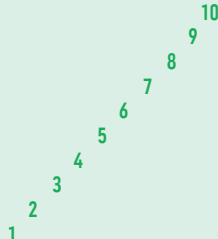
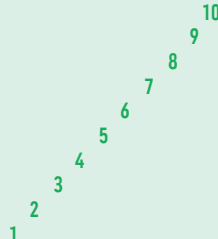
דף עם מדרגות התושייה, מצורף, לשכפל לפי כמות משתתפים.
מכשירי כתיבה.

הסבר:

המדריך מחלק את הדף עם מדרגות התושייה, החניכים יסמנו בכל משבצת מה היא דרגת התושייה של אותה סיטואציה.
לכל משבצת, נבחר חניך אחד שיסביר את בחירתו.

מדרגות התושייה

לפניך מספר מקרים מהחיים, הקף בעיגול את מדרגת התושייה של כל מקרה מ 1-10, כאשר 1 זה תושייה נמוכה ביותר, ו-10 זה תושייה גבוהה ביותר.

<p>בנימין - הילד החזק בכיתה - תבע מאליעזר כמה שקלים, אליעזר נעמד ואמר: אני לא יכול! מצטער!</p> 	<p>אברהם לא יודע כיצד לשכנע את חבריו לנטוש את משחקי הריצה, לטובת משחק קופסא חדש ומרתק שהביא גבריאל לכיתה, הוא נכנע לחבריו ומצטרף למשחקי הריצה</p> 	<p>יוסי נכנס למסיבה אדום פנים ומזיע. לאחר שביקש משהו לשתות, הגיש לו גבריאל את הקולה.</p>
<p>אמא נאנחת בערב "נגמרו הביצים". ישראל מזנק אל הדלת ומכריז: "אני רץ למכולת!"</p> 	<p>יואל היה בדרך הביתה, יהודה ניגש ואמר לו בטפיחת שכמ: "יש קרע בפנינת הילקוט שלך, חפצים עלולים ליפול החוצה"</p> 	<p>דניאל הלך ברחוב לפתע הוא רואה ילד רץ לכביש, הוא זינק לעברו והציל אותו מפגיעה.</p>
<p>עובדיה הולך עם אחיו יונתן בן השנתיים לגינה, יונתן מתעקש לעפס למגלשה הגבוהה שאסורה לגילו, עובדיה מתעקש ומסרב</p> 	<p>החברים מטפסים על גגון הפלסטיק כדי להגיע לרחבת המשחקים הנעולה. ירחמיאל חושש שמא ישבר הגג, הוא ממתין למפתח ומפסיד חלק ניכר מהמשחק.</p> 	<p>אדם זר מבקש מנתי לרדת איתו למחסן להרים קרשים לסוכה, נתי חש אי נעימות לסרב, ולכן הולך איתו.</p>

סיור שטח ממחשבה - למעשה!

שוחחנו ולמדנו על חשיבות הבטיחות ושמירה על הבריאות. כעת הגיע הזמן למעשים!

הבה ננסה זאת בשטח, דרך אימון אישי בסיור בטוח. טיול הוא אירוע רב סיכונים, גלויים ומוסווים, וזו הדרך היעילה להתאמן על יצירת מרחב בטוח, ונטרול סיכונים אפשריים.

לפני היציאה לשטח זכרו את המשפט: סוף מעשה - במחשבה תחילה! חישבו היטב על כל שלב בטיול, מה עלולים להיות תוצאותיו, אלו הפתעות עלולות להתעורר בדרך, מה נוכל לעשות עתה כדי להגביר בטיחות בהמשך.

בהצלחה, סיור מהנה ובטוח.

משך זמן הסיור נתון
לשיקול המדריך.

אפשרות לסיור אופניים.

אפשרות גם לנסיעה
באוטובוס/רכב, לתוספת
אימון על הבטיחות
בדרכים.

שים לב

מהלך הפעילות:

נקבע יחד עם החניכים את מסלול הסיור. כדאי שהמדריך יבוא מוכן עם שלוש הצעות לסיור קצר באזור הסניף, ולתת לחניכים לבחור - בהצבעה - אחד מתוך השלושה.

אחרי שבחרנו מסלול, נבקש מהם לחשוב: אלו סכנות עלולות להתעורר במהלך הסיור?

דוגמאות: איבוד אחד החברים, נפילה כתוצאה ממכשול, התייבשות כתוצאה ממחסור בשתייה, איבוד דרך כתוצאה מחושך, פציעה וחוסר בעזרי חבישה, ועוד...

כל חניך שהעלה רעיון לסיכון אפשרי, והרעיון התקבל על ידי המדריך, זוכה בנקודה. המדריך רושם את הנקודות ב"דף ניקוד".

אחרי שגיבשנו רשימת סיכונים אפשריים, נחפש פיתרון לכל בעיה. כל פיתרון שהוצע על ידי חניך והתקבל, מזכה אותו בנקודה - לרישום בדף הניקוד.

יוצאים לדרך. ניתן להעלות בכל שלב סיכונים אפשריים או פתרונות להגברת בטיחות, ולזכות בנקודות. דוגמאות: חציית כביש בטוחה, הליכה בטור מסודר למניעת איבוד אחד החברים. תזכורת לכולם לשתות, ועוד...

חמשת החברים עם הניקוד הגבוה, יקבלו פרס שווה. לשיקולכם.

נערוך לחניכים תדריך קצר עם דוגמאות עזר לפעילויות בטיחות, ונטרול מפגעים.

נזכור תפילת הדרך, להגברת הבטיחות (בלא שם ומלכות)...

י"ז בתמוז

במקום שנאת חினם - אהבת חினם!

חז"ל במסכת יומא (ט, ב) מגלים לנו: "מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חינם".

עלינו להבין: מה כל כך גרוע בשנאת חינם, עד כדי כך שנחרב הבית ויצאנו לגלות של אלפיים שנה? האם שנאה היא הרסנית עד כדי כך? סך הכל איזה רגש שלילי בתוך הלב...

כפי שניווכח במערך שלפנינו, שנאה אינה רק רגש מעצבן בתוך הלב. ממש לא. שנאה היא כוח עצום להרוס ולהשחית, לפורר ולקלקל.

בימים אלו עלינו לקחת אחריות על מצב עם ישראל ועל החיים שלנו, להקים מבצר מפני השנאה, להפיץ אהבת חינם, ולבנות מחדש את עם ישראל, ואת בית המקדש.

שאלות לדיון

- מה חמור יותר, עבירות חמורות מהתורה, או שנאת חינם?
- מה זה קשור אלינו, הרי לא היינו באותו דור של חורבן הבית, ולא אנחנו גרמנו לחורבן?
- מה עלינו לעשות כדי לתקן?

תשובות

מה חמור יותר: חז"ל במסכת יומא (ט, ב) מגלים לנו: "מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות (אפשר להתבטא: הרס המשפחה), ושפיכות דמים... מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהייתה בו **שנאת חנם**. **ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות**: עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים".

ואיך המעשים של אותו דור, קשורים אלינו? גם זאת מלמדים אותנו חז"ל: "כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאלו נחרב בימיו" (תלמוד ירושלמי יומא א א). כלומה, האחריות למצב החורבן המתמשך, לאי בניית המקדש, מוטלת על כתפינו. כל אחד ואחד מאיתנו במעשיו, מסוגל לתקן ולקומם את עם ישראל.

בית המקדש ממתיך לנו! לאהבת החינם שלנו!

שנאת אחים מקלקלת את האחדות ביננו, מפרידה בין איש לאחיו ויוצרת אוריה רעה. השנאה מדרדרת את העם, וגורמת לאנשים להתנהג בצורה הרעה ביותר שהם מסוגלים...

אנשים חיים יחד, במשפחה, בכיתה, בקהילה, תושבים בכפר או בעיר, אזרחי אותה מדינה, משתמשים יחד בעולם. אין אדם שחי לעצמו! הכוח שלנו יחד, הוא אדיר. אנו מסוגלים לבנות, להתקדם, לשפר ולהביא המון טוב. אך או עלולים חלילה ליצור הרס וחורבן, לקלקל ולהשחית, לעשות רע, כל כך רע...

הכל תלוי בדבר אחד: האם נמלא עצמינו באהבה, או חלילה בשנאה. אהבה תביא בנין וטוב, שנאה תהרוס ותפיץ רוע...

מה עלינו לעשות כדי לתקן? קודם כל אהבה בין אדם לחבירו, תיקון המידות. על ידי זה נוכל להתקדם ולתקן גם את כל המצוות שלנו, ולשוב בתשובה על העבירות.

מנהגי האבל והצער בהם אנו נוהגים בימים אלו, נועדו בעיקר לעורר אותנו לתקן את דרכנו בחיים, לשפר את התנהגותנו ולרכוש לעצמנו הרגלים טובים ונכונים. עלינו למצוא מה בהתנהגות שלנו גורם למצב החורבן המתמשך בעם ישראל, וכיצד נוכל לקדם ולשפר את המצב.

כך מבאר הרמב"ם (הל' תעניות ה א) את הדברים: **"יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן, כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי תשובה, ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותם הצרות שבזיכרון דברים אלו נשוב להיטיב"**.

התיקון של אנשי נינוה:

כך גם בספר יונה, מתואר איך הנביא יונה הזהיר את יושבי העיר 'נינוה', כי הקב"ה עומד להפוך את העיר מפני העוונות החמורים שעשו אנשיה. בתגובה, מלך נינוה קרא לכל התושבים להתענות, לשים על עצמם שק ואפר, ולזעוק אל הקב"ה שיסלח להם ויציל אותם. גם הבהמות נאלצו לצום, ולא קיבלו דבר מאכל. אנשי נינוה ביקשו מהקב"ה סליחה ומחילה על מעשיהם, והבטיחו לתקן את דרכיהם. הקב"ה נתרצה להם, ומחל.

מה הביא למחילה? הצום? השק והאפר? לא, הנביא מלמד אותנו: **"וירא האלוקים את מעשיהם, כי שבו מדרכם הרעה"** (יונה ג ז). עיקר הצום והאבל, הם התשובה ותיקון המעשים.

וכך כתב הרא"ה קוק (אורות הקודש חלק ג, עמ' שכג): **"ואם נחרבנו ונחרב העולם עמנו על ידי שנאת חינו, נשוב להיבנות והעולם עמנו על ידי אהבת חינו"**. זה תפקידנו היום! להרבות אהבת חינו ולקרב את בניית בית המקדש.

סיפור | קבלת פנים נוסח ווייניאטון

פרופ' סטיבן קרטור נכנס אל כיתתו באוניברסיטת ייל היוקרית שבארה"ב, וסקר בעיניו את הסטודנטים הרבים שגדשו את הכסאות. הם הביטו בו ביראת כבוד, עטיהם שלופים ומוכנים לכתוב כל הגה שייצא מפיו של הפרופסור הנודע למשפטים.

"הניחו בבקשה את העטים", הפתיע סטיבן. "אני רוצה קודם כל לדבר אל הלב שלכם. אחר כך נתחיל ללמוד".

הגבות הורמו בפליאה. לדבר אל הלב? מה קורה כאן? זה קורס למשפטים או לפסיכולוגיה?

פרופסור סטיבן פתח בסיפורו.

הוא היה אז נער צעיר בן אחת עשרה. משפחתו הצליחה להתבסס כלכלית, והוריו החליטו לעבור להתגורר בשכונה 'לבנה' בושינגטון - שכונה שתושביה עשירים ומבוססים, רובם המוחלט בהירי עור.

סטיבן ישב על מדרגות הכניסה לבית, לידו אחיו ואחיותיו, והם סקרו בעיניהם את השכונה החדשה. דקות ארוכות עברו, אך אף אחד לא התייחס אליהם. לא ברכת שלום, לא חיוך, אפילו לא הנהון קל בראש. האנשים הלבנים העיפו מבט קצר, ומיד נעלמו.

חור שחור נפער בליבו של סטיבן. האם מה שאמרו לו החברים בשכונה הקודמת באמת נכון? האנשים הלבנים פשוט שונאים שחורים, ולא מוכנים להתיידיד עמם? כך נגזר עליו לחיות, בין בני אדם שלא מתייחסים אליו?

לפתע חלפה במקום אישה לבנה. היא ניגשה ישירות אליהם, שפתיה נמתחו לכדי חיוך רחב, והיא פנתה אליהם: "אתם חדשים כאן? איזה יופי! איך קוראים לכם?"

האישה בירכה אותם בהצלחה בבית החדש, והסתלקה לביתה שבהמשך הרחוב. כעבור כמה דקות שבה, מגש גדול בידיה ועליו שתיה קרה וכריכים טריים.

"זה בשבילכם! שיהיה לכם מעבר קל!" בירכה אותם בחמימות.

"האשה הזו שינתה לי את החיים, לא פחות!" הצהיר הפרופסור לימים בהרצאתו. "היא הגיעה ברגע הנכון, ונטעה בליבי תקוה שאפשרי לחיות מתוך כבוד והערכה הדדית. ואתם יודעים מה? לא במקרה האישה הזו, שרה קסטנבאום, היא יהודיה דתית. אנשים שמחונכים לחסד ולנתינה לזולת, מסוגלים להעניק לכל אדם באשר הוא, לראות בכל אחד עולם ומלואו".

תובנה: !

מעט אהבת הבריות, שינתה חיים של בן אדם. יחס חם ואכפתי, בנה עולם! כך נוכל לתקן את העולם, ולהחיש את הגאולה, באמצעות אהבת חינם ויחס חם לזולתינו.

משחק | הצגה 'קמצא ובר קמצא'

משפט פתיחה:

הסיפור של קמצא ובר קמצא כל כך מפורסם, עד שאנו לא שמים לב לכל הפינות שיש בו, ולכל המסרים שעולים מהשורות ומבין השורות. זוהי הזדמנות מצויינת לשחק את הסיפור, ולשים לב למסר המיוחד שבכל שלב בסיפור.

הסבר כללי:

הצגה משעשעת של סיפור חז"ל על קמצא ובר קמצא.

חומרים נדרשים:

מומלץ להכין לפני המפגש פתקית עם פירוט התפקיד עבור כל שחקן, כדי שלא יתבלבל ותמיד יוכל להציץ תוך כדי המשחק.

הסבר מפורט בשלבים:

1. חלוקת תפקידים - נבחר את קמצא, בר קמצא, המשרת שמזמין את האורחים, הקיסר, אורחים, מלצרים, זמר לאירוע, שף ראשי ועוד כפי ראות עיניכם.
2. כל חניך ילמד את תפקידו ויתכונן אליו.
3. מומלץ להכריז כי חניך שיוכל להכריז על לקח לחיים העולה מהתפקיד שלו, יקבל פרס. גם מלצר יכול לתת לנו מוסר השכל - מנקודת מבטו כמלצר שהבחין כיצד בר קמצא כבר התחיל לאכול, והאוכל נתקע לו בפה מרוב צער ועגמת נפש... או כיצד האורחים המשיכו לאכול בתיאבון למרות הביוש המעליב שקרה לידם...

הערות:

- א. נדגיש לחניכים שאסור לזלזל בחניך שלא הצליח לשחק את תפקידו היטב. זה הרי המסר המרכזי שלנו...
- ב. יש כמה מסרים להדגשה בסיפור: המסר המרכזי - שנאת חינום. בנוסף, ביוש והעלבה, סכסוכים מיותרים, לא לשתוק כשמעליבים מישהו לידינו, נקמה מיותרת ומזיקה לכולם, איך כדאי להתפייס ועוד.

נספח | סיפור קמצא ובר קמצא

על פי הגמרא (גיטין נה ב)

חשוב לספר לחניכים את הסיפור עם התאמה למציאות ימינו, כך שהסיפור יאזר את הדמיון והאחשבה על החיים שלנו.
נתאר את הסעודה מתרחשת באולם אירועים ידוע בעיר, נתאר את האמך בדמותו של נשיא ארה"ב ביידן או נשיא רוסיה פוטין, וכדומה...

ים לב

מעשה אירע בעיר ירושלים, באדם עשיר שהיה לו ידיד אהוב בשם 'קמצא', ואויב ששנאו בכל לבו ושמו 'בר קמצא'.

יום אחד ערך העשיר סעודה גדולה, אליה הזמין את ידידיו ומכריו.

ההזמנה בוצעה באמצעות רשימת מוזמנים שנמסרה למשרתו של העשיר, שעבר מבית לבית והזמין כל אורח באופן אישי.

והנה, הגיע היום הגדול. השולחנות היו ערוכים ברוב פאר והדר.

על כל מקום הונחה צלחת ארוכה עם מנת פתיחה מרהיבה, מקושטת בשלל ירקות טריים. כוסות גבוהים של מיצים צבעוניים עם קוביות קרח המתינו לאורחים בכניסה לטרקלין האירועים, והעשיר ישב בראש השולחן וקיבל את אורחיו.

נתאר בצבעים חיים את האירוע הפואר וההדר, נסעיר את דמיון החניכים... מזרקות בכניסה, תזמורת, מקהלת ילדים וצד...

לפתע רשפו עיניו של העשיר. הוא הביט בתדהמה באורח שזה עתה הופיע בפתח הטרקלין, ומיהר לקרוא למשרתו.

"השתגעתי? הזמנת את בר קמצא?! שאל בכעס.

המשרת מיהר לבדוק ברשימות. התברר שחלה טעות, ובמקום להזמין את קמצא, הוא טעה והזמין את בר קמצא, שנוא נפשו של העשיר...

בר קמצא המסכן חשב שהעשיר מבקש להשלים איתו ולהיות ידיד שלו. אבל העשיר ממש לא התכוון לכך. הוא ניגש לבר קמצא שהספיק להתיישב ליד השולחן, והורה לו בשתי מילים:

"קום וצא!"

"אנא ממך! אל תבייש אותי!" התחנן בר קמצא בלחיים מאדימות מבושה. "אשלם לך את שווי המנה שלי!"

"ממש לא!" התעקש העשיר. "אתה יוצא מכך עכשיו!"

"אנא, אשלם לך מחצית מכל עלות האירוע!" ניסה בר קמצא להציל את כבודו.

"אין על מה לדבר! איני רוצה לראות אותך באירוע שלי!"

תחננוניו של בר קמצא לא הועילו לו. לא היתה לו שום ברירה, והוא נאלץ לקום ממקומו בבושת פנים ולעזוב את האירוע.

הוא יצא משם, ונפשו בערה בקרבו. איזה עלבון צורב... איך אף אחד לא קם לעזרתו! הוא הרגיש שעליו לנקום בעשיר, ובכל מכובדי העיר שישבו שם בסעודה ולא קמו לעזרתו.

כאן תבוא נקמה מתוקה... החליט. נקמה שאיש לא ישכח!

לא פחות ולא יותר, קם בר קמצא ועשה את דרכו למלך הרומאי.

אמר לו: "כבוד הקיסר ירום הודו! מרדו בך היהודים!" כעס מאוד הקיסר, עלה לירושלים למלחמה, והחריב אותה ואת בית המקדש שבתוכה (הפרטים בסיפור עצמו ארוכים יותר, קיצרנו כאן).

תובנה

ראינו איך שנאת חנם החריבה את בית המקדש. הגמרא מחדדת מסר נוסף שעולה מן הסיפור:

"תניא: אמר רבי אלעזר: בא וראה, כמה גדולה כוחה של בושה! שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו!"

הבושה הנוראה של בר קמצא, הביאה אותו למעשה הקיצוני של הלשנה על היהודים כולם, ומשמים עלה הדבר בידו, עד שנגרם החורבן.

אמר על כך ר' חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר ח"ב ל"ו)

"הנה בושה זו של אדם יחידי (בר קמצא), הגם שהיה שפל ונבזה - שלא נמנע מלהתנקם בעם ישראל כולו ולמסור אותם למלך רומי - אף בושתו של מושחת זה בוקעת וקיעים, והיא היא שהחריבה בית ה' ושרפה את היכלו!"

נמצאנו למידים, כמה עלינו להיזהר מלשנוא ולבייש חבר אחר.

תשעה באב

איך נתאבל על החורבן באמת מתוך הלב?

נעסוק בשאלה שמטרידה חלק מהחניכים: האם לאסון חורבן המקדש יש קשר אלינו, לדור שלנו? אני אמור להרגיש משהו בתוך הלב, כשיושבים על הרצפה ומקוננים על החורבן? לכאורה השואה היתה אסון אדיר הרבה יותר, ועליה אנו לא מתאבלים עד כדי כך...

נלמד ונבין, כי אמנם השואה היתה אסון נורא איום לעם ישראל, אבל אסון החורבן הוא שורש כל הצרות שלנו - כולל השואה, ולמעשה אסון החורבן קיים ונמשך עד היום.

עִים לֵב

אין טעם להקטין אסונות אחרים, ולומר שהחורבן היה חרוץ יותר מפיגועים ומלחמת שאירעו כאן בארץ. אנו צלולנים לפגוע ברגשותיו של חניך שקרובי משפחתו נפגעו באירוע כזה. נדגיש את צער החורבן, נקרה אותו אלו הפכל, ונסביר כי הוא היסוד והשורש לכל האסונות הקשים עליהם שמאנו.

לקראת המסך המצרך, נכין לעצמנו חומר מחז"ל על החורבן מתוך המקורות הבאים: תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נה ע"ב עד דף נח ע"א, תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק רביעי הלכה ה, מדרש רבה על מגילת איכה, אבות דרבי נתן.

נבחר סיפורים המתאימים לרמת החניכים, לא נתאר דברים הקשים מדי לשמיעה.

שאלות לדיון

- מה היה יותר קשה, השואה האיזומה שהיתה אך לפני שמונים שנה, או חורבן בית המקדש? [תשובה: חורבן בית המקדש הביא אותנו למצב פגיעה רוחנית וגשמית, והוא שורש הסיבה לאסונות הרבים שפקדו אותנו ובהם השואה].
- האם נראה לכם שאפשר היום להתאבל ברמה כזו, כאילו החורבן קרה היום? או לפחות להרגיש את חורבן הבית כמו את השואה? [תשובה: כרגע לפני שלמדנו והחכמנו נראה שלא, אבל בהמשך, אחרי שנבין, ודאי שכן...]
- למה קל לנו יותר להצטער ולהתאבל על השואה, אך קשה לנו להתחבר לרגש האבלות על החורבן? [תשובה: מרחק הזמן מייצר ריחוק רגשי].
- מה עלינו לעשות כדי להרגיש את החורבן לפחות כמו את השואה? [תשובה: על ידי עיסוק בנושא ומנהגי האבלות, ולימוד על מעלת עם ישראל לפני החורבן, נחוש יותר ויותר את החסר בבית המקדש, ונתעצב על חורבן עמנו].

סיפור | "אה, אין בית מקדש?!"

קרן גוטליב, מורה ותיקה, לימדה את ילדי יהודי אתיפיה שהועלו לארץ בשנות ה-80. קרן מספרת:

יהדות אתיפיה התקיימה במשך שנים בניתוק מוחלט משאר קהילות ישראל בעולם. אחת התקוות שאיחדה את הקהילה, היתה לשוב לירושלים הבנויה, אותה עזבו עם צאתם לגלות. התקווה פיעמה בהם בעוצמה ובכמיהה גדולה.

היה זה זמן קצר לאחר "מבצע שלמה", בו הובאו לארץ 14,500 יהודים מאתיפיה ברכבת אווירית. יהדותם ניכרה היטב, הם שמרו מסורת יהודית, אך בעקבות הנתק הארוך שלהם משאר עם ישראל, נשכחו מהם יסודות רבים, והיה עליהם ללמוד הרבה כדי להשלים את הפער.

הגיע ר"ח ניסן, והחלטתי להתחיל ללמד בכיתה על חג הפסח.

"היום ראש חודש ניסן, וזהו חודש שבו אנו חוגגים את חג הפסח", פתחתי את השיעור. "פסח הוא אחד משלושת הרגלים. בפסח נהגו כל היהודים לעלות לירושלים, לבית המקדש". בשלב הזה קפץ אחד התלמידים וקטע את אות: "המורה, את היית פעם בבית המקדש?"

חייכתי אליו, מתוך הבנה שהוא קצת מבולבל. "לא מה פתאום? בית המקדש היה ממש מזמן!"

התלמיד התעקש ואליו נוספו עוד כמה זוגות עיניים: "כן, בסדר, מזמן, אבל את היית שם? היית בבית המקדש פעם מזמן?"

חשבתי לעצמי: מה הוא לא מביין? אולי העברית שלי קשה לו? ניסיתי להסביר בבהירות: "לא, מה פתאום, זה היה ממש ממש לפני הרבה שנים! לפני המון זמן!"

אך כעת שאר התלמידים הצטרפו אליי, ושאלו בהמולה ביחד: "אף פעם לא היית שם? את הרי גרה בארץ ישראל! לא יתכן!"

"שקטו!" ניסיתי להרגיע את הרוחות, "תקשיבו, אין בית מקדש! הוא היה לפני הרבה מאוד שנים, אבל היום אין! הוא חרב! הוא נשרף! אני לא הייתי שם, אבא שלי לא היה שם, סבא שלי גם לא! כבר אלפיים שנה שאין בית מקדש!"

חשבתי שבזה נגמר הסיפור, אך טעיתי בגדול.

בבוקר שלמחרת, השומר בשער בית הספר קיבל את פני במבט קצת מבוהל.

"תגידי", פנה אלי, "מה קורה פה היום? יש לך מושג?"
ניסיתי להיזכר אם יש איזו פעילות מיוחדת, אך לא הצלחתי להיזכר במשהו חריג.

הרמתי את מבטי וראיתי שם התקהלות של עולי אתיפיה מבוגרים, כנראה הוריהם של התלמידים שלי. מה הם עושים פה? ולמה כל הקריאות האלו? ניגשתי אליהם, מנסה להבין על ידי מעט האמהרית שהבנתי, על מה כל הרעש. פתאום השתרר שקט גמור. אחד המבוגרים, שידע מעט עברית, פנה אלי:

"את המורה של הילדים שלנו?"

"כן, ענית. "מה קורה פה אדוני?"

"הילדים חזרו אתמול מהכיתה ואמרו שהמורה שמלמדת אותם, סיפרה להם שאין בית מקדש בירושלים. מי יכול להגיד להם דבר כזה?" הוא הביט עלי במבט כאוב ופגוע.

"אני אמרתי להם. דיברנו על בית המקדש, הרגשתי שהם קצת מבולבלים אז הבהרתי שבית המקדש נשרף לפני אלפי שנים ושהיום אין לנו שום בית מקדש, זה הכל. על מה כל המהומה?"

הוא הביט עלי במבט לא מאמין. "מה?! על מה את מדברת?"

עכשיו הייתי עוד יותר מבולבלת. "אני לא מבינה. על מה כל הכעס? פשוט הזכרתי להם שבית המקדש חרב, שאיננו קיים היום."

האיש פנה לשאר חבריו, ותרגם עבורם בגמגום ובקול רועד את דברי:

"את בטוחה?" הם שאלו.

"מה בטוחה? אם בית המקדש חרב? ברור שאני בטוחה!"

האיש פנה שוב לחבריו ובטון דרמטי תרגם את דברי:

נראה שבשלב הזה סוף סוף הובן המסר, אך כעת התחיל מחזה מבהיל. אישה אחת נפלה על האדמה, השנייה קרעה את בגדיה לאות אבל. קולות בכי רבים נשמעו. הם התאבלו בכאב קשה ועצב נוגע ללב, על החורבן שזה עתה נודעו עליו.

עמדתי מולם והייתי המומה. הרגשתי כאילו הבאתי להם בשורת איוב קשה מנשוא. כאילו בישרתי להם על מותו של אדם אהוב.

עמדתי מול קבוצת יהודים שממש התאבלו על חורבן בית המקדש שבירושלים!

לאחר כמה חודשים הגיע תשעה באב... לא יכולתי שלא להיזכר באותו ראש חודש ניסן. במבטים של הילדים הכועסים, בזעקות השבר והכאב של ההורים, בבכי של האמהות, בשקט האומלל של הגברים, בהלם שהשתרר לשמע בשורה כל כך קשה. כאילו בישרתי להם שכרגע מת אדם שהיה יקר ללבם.

באותו רגע הבנתי שכך, בדיוק כך אנחנו אמורים להתאבל על בית המקדש!

! תובנה

קיים הבדל מהותי בין אבלות על החורבן לבין אבלות רגילה על מת. באבלות הרגילה, היום הראשון הוא שיא האבלות - וישנם דינים של היום הראשון, השבעה, ה"שלושים" והשנה. ככל שהזמן עובר האבלות מתמעטת. לעומת זאת, באבלות על החורבן, ככל שהזמן עובר האבלות הולכת ומתגברת. לכן קבעו חז"ל את האבלות בצורה כזו, מ"ז תמוז עד ר"ח אב, שבוע שחל בו, עד השיא של תשעה באב.

למה באבלות פרטית האבל ההלכתי הולך ופוחת, ובאבלות לאומית להפך? מפני שבאבלות פרטית, המת מוכנס לקבר, כולם מרגישים את החיסרון והעצב דוקר בלב, ואילו ככל שחולף הזמן החיסרון נהיה פחות משמעותי. ואילו באבלות לאומית, לוקח זמן עד שמבינים את החיסרון והחורבן, והקושי הולך וגדל... צריך ללמוד את האבל על החורבן ולהתרגל אליו לאט לאט, מ"ז בתמוז ועד תשעה באב.

**כעת נספר לחניכים את הסיפורים שרכנו מאגדות חז"ל על החורבן, נבחר לנו
שם סיפורים המתאימים לחניכים שלנו.**

נקודות בקצרה על משמעות החורבן בדור שלנו:

- לא רואים ניסים גלויים, כפי שהיו רואים בבית המקדש.
- רבים מבני עם ישראל מתרחקים מיהדותם, ומפנים עורף למשפחתם ועמם (מתבוללים).
- קשה לנו לכוון בתפילה, קשה לנו לחזור בתשובה, קשה לנו להתעורר באמת.
- אין לנו נבואה, אין אורים ותומים, התקשורת עם הקב"ה עוברת דרך מסך ערפל של הסתר פנים...

- כבוד התורה וחכמיה מושפל לפעמים, צריך להיאבק על גאוותנו כלומדי תורה והולכים בדרכיה הישרות.
- אויבי עם ישראל מרימים ראש, אינם חוששים מאלוקי ישראל שוודאי עוד יינקם מכולם.

משחק | חורבן הבית ובנייתו

משפט פתיחה:

כדי להמחיש מעט את הכאב הפיזי שהיה בחורבן הבית, מוצע לפניכם רעיון מבריק: תנו לחניכים לבנות בעצמם מגדל מרשים ומאתגר, ולחוות את תחושת ההחמצה והכאב בהחרבתו... כמובן עובר לעשייתו - בנייתו מחדש בשמחה.

הסבר כללי:

החניכים יבנו 'מגה פירמידה' מכוסות קרטון, המדריך יפרק אותה ללא ידיעתם, וימריץ אותם לבנות מחדש.

חומרים נדרשים:

10 חבילות כוסות קרטון של שתיה חמה.

הסבר מפורט בשלבים:

1. הסבר לחניכים כי עליהם לבנות מהכוסות האלו את הפירמידה הכי גבוהה שהם יכולים ללא הגבלת רוחב או גובה.
2. כשיסימו החניכים לבנות [אחרי כמה אכזבות מכוסות שנפלו...]. הכרז כי כעת עליהם לצאת מהחדר. הכן אותם לתרחיש כואב כשהם יחזרו...
3. פרק את כל הפירמידה הגדולה, וקרא להם חזרה לחזות בחורבן הבית...
4. כעת המרץ אותם לבנייה מחדש של הפירמידה ביתר שאת וביתר עוז, עם הכרזה על פרס לכולם אם הפירמידה תיבנה בזמן מהר יותר.

הערות:

- א. חשוב כמובן שכל הכוסות יהיו זהות בגודלם.
- ב. כמות הכוסות היא ממוצעת, תוכל להוסיף או להפחית לפי גודל הקבוצה ולפי הערכתך לזמן שיקח הדבר.
- ג. מומלץ לבנות את הפירמידה בתוך מבנה, שלא תיפול מהרוח.

ד. חשוב לשמור על בטיחות החניכים, לכן אין לטפס על שולחנות וכיסאות וכו' ללא אישור ופיקוח מצדך.

ה. תוכל להתחיל את הפעילות עם המשחק, ואז להשאיר את הפירמידה השניה לאורך כל הפעילות, לאות כי בית המקדש השלישי יתקיים לאורך זמן...

תובנה:

נחם את החניכים והסבר להם כי החרבת הפירמידה היא משל לבית המקדש שנחרב, כמה היה קשה לעם ישראל לאבד בניין כל כך חשוב שהם היו קשורים אליו, [וזאת בנוסף לכל הצרות וההריגות שהיו מנת חלקם]. המרץ החדש בהקמת הפירמידה הוא הנחמה בבניין בית המקדש השלישי.

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ל: office.yachdav@gmail.com

